

Likvidita povodňových škod

Nikola Hyžová

Bakalářská práce
2014

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav krizového řízení
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Nikola Hyžová**
Osobní číslo: **L11248**
Studijní program: **B3909 Procesní inženýrství**
Studijní obor: **Ovládání rizik**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Likvidita povodňových škod**

Zásady pro vypracování:

- 1. Zpracujte řešerši vztahnou k dané problematice se zaměřením na legislativu, monografie a metodické materiály**
- 2. Analyzujte problematiku povodňových škod a proces jejich likvidace**
- 3. Povodňové hrozby a rizika na Uherskohradištsku – prevence a případné odstraňování následků**

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] KOZÁK, J., STÁTNÍKOVÁ, P., MUNZAR, J., JANATA, J., HANČIL, V. Povodně v českých zemích. Praha. Professional publishing. 2007. 144 s. ISBN 978-80-86946-39-9

[2] DAŇHEL, J. Pojistná teorie. Praha: Professional Publishing, 2005. 332 s. ISBN 80-86419-84-3

[3] TICHÝ, M. Ovládání rizika. Praha. C.H.Beck. 2006. 396 s. ISBN 80-7179-415-5

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Václav Lošek, CSc.

Ústav ochrany obyvatelstva

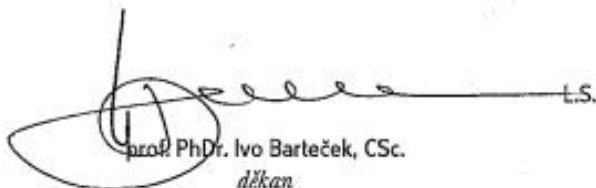
Datum zadání bakalářské práce:

21. února 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

9. května 2014

V Uherském Hradišti dne 21. února 2014

prof. PhDr. Ivo Barteček, CSc.
děkan

doc. PhDr. Ferdinand Mazal, CSc.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v archivu Fakulty logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval/a samostatně a použitou literaturu jsem citoval/a. V případě publikace výsledků budu uveden/a jako spoluautor/ka
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti dne ...6.5.2014...

.....
podpis studenta/ky

ABSTRAKT

Bakalářská práce je věnována problematice povodní a zejména škodám, které při povodních vznikají, ať už se jedná o škody finanční či nefinanční, a také jejich likviditou.

V teoretické části vymezuji pojmy, které souvisí s tématem, zejména povodně, pojišťovnictví a také legislativa vztahující se k tématu.

Praktická část představuje především problematiku povodní a likvidace povodňových škod po praktické stránce se zaměřením na Uherskohradištsko a povodeň, která se na tomto území odehrála v roce 2010.

Při zpracování jsem využila analyticko-syntetickou a také komparativní metodu.

Klíčová slova: mimořádná událost, povodeň, pojištění, škoda, pojistná událost

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the problems of floods and especially damage during the floods arise whether it be financial or non-financial damage as well as their liquidity.

I define concepts related to the topic including floods, insurance and legislation related to the topic in the theoretical part.

The practical part presents mainly the issue of floods and liquidation of flood damage from the practical to focus on Uherskohradištsko and especially flood that occurred in this area in 2010.

In the process, I used the analytic-synthetic and comparative method.

Keywords: extraordinary event, flood insurance, damage, insurance event

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce doc. Dr. Václavu Loškovi, CSc. za odborné vedení mé práce, velkou ochotu, trpělivost a cenné rady, které mi poskytl při zpracování práce.

Tak bych ráda poděkovala mé rodině a příteli Jirkovi za trpělivost a podporu při psaní bakalářské práce i při celém mém studiu.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 PŘÍRODNÍ HROZBY A RIZIKA	11
1.1 POJEM RIZIKO	11
1.2 DRUHY RIZIK	13
1.3 HROZBY ENVIRONMENTÁLNÍ	13
1.4 RIZIKO POVODNÍ A ZÁPLAV	15
2 POVODNĚ	17
2.1 JAK VZNIKAJÍ POVODNĚ	17
2.2 DRUHY POVODNÍ	21
2.3 POVODEŇ VERSUS ZÁPLAVA	22
3 POJIŠŤOVNICTVÍ	24
3.1 ŽIVELNÍ POJIŠTĚNÍ	25
3.2 POJIŠTĚNÍ NEMOVITÉHO MAJETKU	25
3.3 LIKVIDACE POJISTNÉ UDÁLOSTI	26
4 NOVODOBÁ HISTORIE POVODNÍ NA ÚZEMÍ ČR V SOUVISLOSTI S NÁKLADY NA POKRYTÍ ŠKOD	27
4.1 POVODNĚ V ROCE 1997	27
4.2 POVODNĚ V ROCE 2002	28
4.3 POVODNĚ V ROCE 2006	29
4.4 POVODNĚ V ROCE 2009	29
4.5 POVODNĚ V ROCE 2010	30
4.6 POVODNĚ V ROCE 2013	31
4.7 POROVNÁNÍ ŠKOD V JEDNOTLIVÝCH LETECH.....	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	33
5 ORGANIZACE PŮSOBÍCÍ PŘI POVODNÍCH	34
5.1 NA STÁTNÍ ÚROVNI.....	34
5.2 POJIŠŤOVNY	35
5.2.1 Vývoj pojistného na trhu – rok 2013.....	35
5.2.2 Ceny pojistného.....	38
5.2.3 Povodňové mapy	38

6	ANALÝZA DOPADU POVODNÍ NA MĚSTO UHERSKÉ HRADIŠTĚ.....	41
6.1	MĚSTO A ŘEKA MORAVA	41
6.2	POVODŇOVÁ SITUACE V UHERSKÉM HRADIŠTI V ROCE 2010	43
6.2.1	Meteorologické okolnosti povodně v roce 2010	44
6.2.2	Hydrologická situace při povodních roku 2010	44
6.2.3	Škody po povodni.....	45
6.3	LIKVIDACE POJISTNÝCH UDÁLOSTÍ PO POVODNI	46
6.3.1	Přijetí oznámení pojistné události	46
6.3.2	Zaregistrování pojistné události	47
6.3.3	Zjišťování rozsahu povinnosti pojistitele poskytnout pojistné plnění	47
6.3.4	Určení rozsahu povinnosti pojistitele poskytnout pojistné plnění	48
6.3.5	Revize pojistné události	49
6.3.6	Provedení výplaty pojistného plnění	49
6.3.7	Archivace vyřízených pojistných událostí.....	49
6.4	POSKYTNUTÍ STÁTNÍCH DOTACÍ OBČANŮM POSTIŽENÝM POVODNĚMI	50
6.5	POSKYTNUTÍ ÚVĚRŮ OSOBÁM POSTIŽENÝM POVODNĚMI	50
6.6	PSYCHOSOCIÁLNÍ POMOC OBĚTEM POVODNÍ.....	50
6.6.1	Cíle psychosociální pomoci	51
6.6.2	Jak vypadá psychosociální pomoc v České republice.....	52
7	ZHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU PROTIPOVODŇOVÝCH OPATŘENÍ V SOUVISLOSTI S POJISTNÝMI ŠKODAMI.....	54
7.1	CELOSTÁTNÍ ÚROVEŇ	54
7.2	PROTIPOVODŇOVÁ OPATŘENÍ V UHERSKÉM HRADIŠTI	56
	ZÁVĚR	58
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	64
	SEZNAM OBRÁZKŮ	65
	SEZNAM TABULEK.....	66

ÚVOD

Jako téma bakalářské práce jsem si vybrala problematiku likvidity povodňových škod, a to hned z několika důvodů. V současné době se neustále potýkáme s mimořádnými událostmi způsobenými (nejen) působením přírodních sil, které mají mnohdy rozsáhlé následky a to jak na zdraví, životech i majetku lidí, a to je důvod, proč se této problematice věnovat. Povodně představují nejvýznamnější hrozbu na území České republiky. V posledních dvou desetiletích u nás bohužel povodně proběhly hned několikrát a odehrávaly se i v mém blízkém okolí, proto vím, jak dokážou zasáhnout do života člověka. Na začátku této „povodňové éry“, která začala v roce 1997, byla protipovodňová opatření a vůbec způsoby a metody, jak se s povodní vypořádat, v začátcích. Od tohoto kritického roku jsme ušli obrovský kus cesty a v současnosti už probíhá vyrovnávání s následky povodní daleko lépe než právě v roce 1997. Jednoduše řečeno, začali jsme se více věnovat prevenci, což je oblast, na kterou v mé práci kladu důraz. Dalším důvodem pro výběr tohoto tématu je mé povolání – pracuji v oblasti financí, kde se s pojištěním setkávám na denní bázi,

Vzhledem k četnosti povodní a rozsahu následků problematika povodní zůstává trvale v centru laické i odborné veřejnosti.

Cílem práce je tedy analyzovat problematiku povodňových škod především v souvislosti s pojištěním. Při zpracování mé bakalářské práce jsem použila analyticko-syntetickou a komparativní metodu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘÍRODNÍ HROZBY A RIZIKA

Hrozba a riziko jsou základními pojmy pro vyjádření strachu z toho, že dojde k nepříjemnému vývoji chráněných hodnot. Hrozba je vždycky primárním, nezávisle existujícím fenoménem, který může poškodit některou z hodnot. Jedná se o vnější činitel, který existuje nezávisle na vůli člověka. Závažnost hrozby se rovná velikosti ocenění chráněné hodnoty.

Neintencionální hrozba je přírodním jevem, zahrnuje například hrozbu povodní, vichřice, zemětřesení. Je zpravidla náhodné povahy.

Intencionální neboli antropogenní hrozba je zamýšlená, je zásluhou jedince, který ji připravuje, spouští, uskutečňuje. Příkladem může být teroristická akce, ozbrojený konflikt.

Riziko má vždy souvislost s konkrétní hrozbou. Míru rizika, tedy pravděpodobnost škodlivých následků vyplývajících z dané hrozby a ze zranitelnosti daného zájmu, je možno určit pomocí analýzy rizik, jejímž základem je posouzení schopnosti připravit se na čelení hrozbám. [29]

1.1 Pojem riziko

S pojmem riziko se v dnešní době setkáváme velmi často v různých oblastech lidského života a považuji za velmi důležité se o tomto pojmu zmínit i v rámci mé bakalářské práce. Riziko nás provází takřka každým den našeho života, je všudypřítomné, často jej nemůžeme předvídat ani ovlivnit. A to jsou právě důvody, proč je tak důležité se tímto pojmem zabývat a naučit se s ním pracovat, což zahrnuje předvídaní rizik, jejich posuzování a poté jejich omezování. Předpokladem pro tyto činnosti je, abychom si existenci rizik vůbec uvědomovali a připouštěli. Riziko má úzkou spojitost s povodněmi i pojišťovnictvím, tedy tím, čím se zabývá bakalářská práce, proto je důležité na úvod uvést informace k tomuto pojmu.

Nepředvídatelné události mohou nastat z důvodu lidské nedokonalosti (trestné činy, nehody) nebo také v důsledku přírodních událostí (přírodní katastrofy, onemocnění). Tichý dokonce uvádí, že rizik je nekonečně mnoho a rizikologie je tudíž věda bez hranic. [28]

Jak vůbec došlo ke vzniku pojmu riziko? „Risico“ vychází původně z italštiny a poprvé se tento pojem začal užívat údajně v 17. století v souvislosti s lodní plavbou. Označoval úska-

lí, kterému se museli mořeplavci vyhnout. V dnešní době se pojmem označuje možná ztráta. [25]

Podle Čejkové, Šedové a Čapkové vychází pojem riziko z arabského „risk“ a znamenal původně jak příznivou, tak i nepříznivou událost v životě člověka. [24] Postupem času se tento pojem začal používat pro označení nepříznivé situace v životě člověka.

Dnes v 21. století rozumíme rizikem nejistotu, druh nebezpečí, které může způsobit, že reálné výsledky naší činnosti se budou lišit od původních plánů. Toto je však pouze jeden z popisů, jelikož popisů rizik lze stvořit nespočet.

Zde jsou příklady některých dalších variant, jak riziko popsat:

- Nejistota dosažení vytýčeného cíle
- Působení nepříznivých vlivů
- Výsledek realizace určitého nebezpečí s negativními důsledky
- Pravděpodobnost vzniku hmotné nebo nehmotné ztráty nebo zisku
- Možnost, že dojde k události, kterou z bezpečnostního rizika považujeme za nežádoucí
- Součin pravděpodobnosti realizace nebezpečí a hodnoty škod, k nimž může touto realizací dojít (technicko-ekonomický význam)

Považujeme-li riziko za určitou nejistotu, je nutné poznamenat, že se jedná o takovou formu nejistoty, kterou je možné číselně vyjádřit pomocí pravděpodobnosti. Známe ale také pojem tzv. pravá nejistota, kterou není možné změnit, protože u ní nelze určit rozložení pravděpodobnosti.

Riziko má kromě kvantitativní stránky i stránku kvalitativní, která znamená pravděpodobnost vzniku nebezpečné situace i rozsah a závažnost případných důsledků.

V pojišťovnictví je definováno pojistné riziko, které určuje míru pravděpodobnosti vzniku pojistné události vyvolané pojistným nebezpečím, které je možnou příčinou vzniku pojistné události.

Riziko, které nejprve označovalo příznivou i nepříznivou událost v životě člověka, je v současné době v pojišťovnictví popisováno jako potenciální možnost vzniku pojistné události. V pojistné praxi bývá jako riziko označována každá uzavřená pojistná smlouva. Pojišťovna tedy tzv. kryje rizika, která může ještě postoupit dále zajišťovněm. [24]

1.2 Druhy rizik

Rizika můžeme rozdělit na základě různých kritérií. V jednotlivých literárních zdrojích se setkáváme s různými typy dělení. Tyto rozdíly rozlišují pojetí rizika jako celku, zatímco sdružujeme podobné typy rizik.

Obecné členění rizik je následovné:

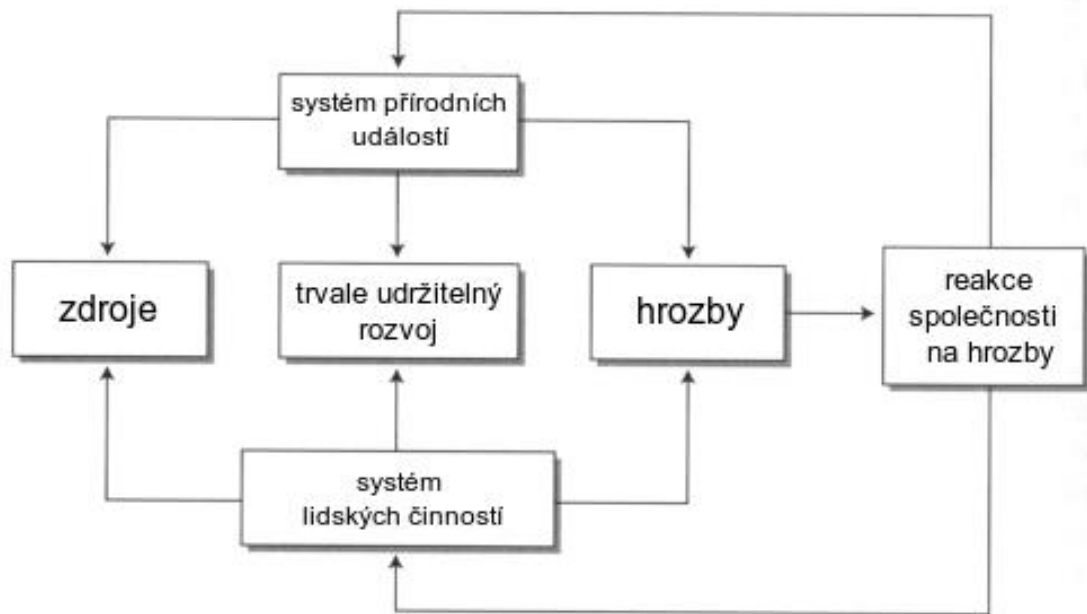
- Podle povahy – rizika čistá a podnikatelská (=základní dělení rizik)
- Podle velikosti rizika – minimální, malá, střední, velká a katastrofální, důležitá, běžná
- Podle možnosti měřit následky působení rizika v penězích – finanční a nefinanční
- Podle závislosti na ekonomickém vývoji – systematická a nesystematická
- Podle druhu vzniku – přírodní (např. povodně), způsobená lidským faktorem
- Podle možnosti ovlivnit dané riziko – ovlivnitelná a neovlivnitelná
- Podle věcné náplně – technická, politická, ekonomická, tržní, výrobní, finanční, přírodní
- Podle typu rozhodování – strategická a operativní
- Podle měřitelnosti – rizika fyzická (hmotná, finanční) a morální (psychologická, nehmotná)
- Rizika statická a dynamická, rizika interní a externí, rizika primární a sekundární [28]

1.3 Hrozby environmentální

Environmentální (přírodní) hrozby jsou hrozby, které mají čistě přirozenou příčinu, a neovlivňuje je činnost člověka. V současné době přírodní hrozby v podstatě vůbec neexistují, protože většina hrozeb má tzv. hybridní povahu (například velikost povodně je podmíněna klimatickými podmínkami, charakterem využíváním krajiny, odlesňováním a tak dále). Opakem hrozeb environmentálních jsou hrozby antropogenní, které jsou zapříčiněny lidskou činností.

Za zmínění stojí i vztah mezi přírodními procesy a přírodními hrozbami. Vzhledem k velké dynamice Země jako planety probíhá obrovské množství přírodních procesů, které se liší svou silou a velikostí působení. Za přírodní hrozby ovšem považujeme pouze extrémní

případy těchto procesů. Stejně tak za katastrofy jsou považovány pouze extrémní, které způsobují škody v lidské společnosti. Konflikt přírodních procesů s lidmi určuje člověku rozhodující úlohu při udržování rovnováhy mezi přírodními zdroji a hrozbami. Pouze udržováním této rovnováhy je možný trvale udržitelný ekonomický rozvoj společnosti.

Obrázek 1 Vzájemná souvislost mezi přírodními procesy a lidskou společností

Pokud hovoříme o hrozbách, můžeme se setkat i s poměrně novým pojmem technologická hrozba. Tento pojem souvisí zřejmě s rozvojem průmyslu a rozvojem nových technologií. Jedná se o čistě antropogenní hrozbu, konkrétně riziko různých průmyslových nehod (únik toxických látek, požár rafinerie). Vzhledem k velkému riziku souvisejícímu s novými technologiemi a rychlému rozvoji průmyslu bere člověk tyto hrozby jako běžné stejně jako bere přírodní hrozby jako běžnou součást přírodních procesů na Zemi.

V užším pojetí jsou za hrozby environmentální považovány rychlé události, které přímo ohrožují životy lidí, majetek a životní prostředí. Jejich původ můžeme hledat jak v přirozených přírodních procesech (např. zemětřesení) tak i v procesech podmíněných činností člověka (např. únik toxických látek). Důležitým společným znakem je, že vystavení riziku,

kteřé hrozba představuje, je nedobrovolné (na rozdíl od sociálních hazardů jako např. kouření). Důležitým znakem je i rychlý průběh události. Tím se environmentální hrozby liší od environmentálních problémů, které jsou charakteristické dlouhodobým pomalým působením, které ale postihuje rozsáhlé oblasti nebo dokonce celou planetu. Za environmentální problémy považujeme například procesy odlesňování, dezertifikace nebo globální oteplování.

Hrozby environmentální a antropogenní spolu úzce souvisí. Následkem globálního oteplování je vzestup teploty světového oceánu, při jejímž zvýšení se zvyšuje nebezpečí vzniku tropických cyklón. Odlesňování zase může mít za následek zvýšení rizika svahových pohybů.

1.4 Riziko povodní a záplav

Riziko bývá často chápáno jako možnost výskytu události, která bude mít pro nositele rizika nepříznivé důsledky, nebo také možnost, že dojde k odchýlení předpokládaného vývoje od toho skutečného. Riziko tedy představuje určitou formu nejistoty pro svého nositele. Pravděpodobnost realizace je pro každé riziko odlišná. [16]

Povodně a záplavy patří do skupiny rizik přírodních neboli živelních. Existuje několik způsobů, jak nebezpečí povodní a záplav čelit. Každý z těchto způsobů má své pro a proti, proto při ochraně proti povodním a záplavám tyto způsoby kombinujeme.

Obecně ke způsobům minimalizujícím škody při povodních řadíme:

- Prioritizace lokalit s nízkým rizikem povodní

Vyhnutí se oblastem se zvýšeným rizikem je nejjednodušší, nejlevnější a nejpraktičtější metodou, jak minimalizovat riziko povodní a záplav. V mnoha případech se ale nedá aplikovat, neboť existuje mnoho důvodů, proč osídlit právě oblasti v blízkosti vodních toků. Jsou to místa atraktivní pro bydlení, s velmi úrodnou půdou vhodnou k pěstování plodin a s dostatečným zásobováním vodou.

- Vhodná forma konstrukce stavby

V současné době je možné navrhnout v oblasti s větší možností vzniku povodně takovou stavbu, která utrpí při povodních minimální nebo žádnou škodu. Takové stavby však bývají

nákladné a s omezenou užitečností, proto bývají konstruovány pouze v konkrétních případech.

- Ochrana jednotlivého majetku

Jde o tzv. pasivní protipovodňovou ochranu. Tento typ ochrany je možné využít v případě, že hodnota ohroženého objektu je extrémně vysoká.

- Rekultivace řek a protipovodňová ochrana

Většina staveb bývá chráněna tzv. aktivní protipovodňovou ochranou, která zahrnuje hráze, násypy, vodní nádrže a kontrolování těchto jednotlivých opatření. Dále se sleduje stav hladiny vodních toků.

- Mobilita majetku

Mobilita majetku je možnost rychle přesunout majetek, pokud hrozí akutní nebezpečí povodně. Využití tohoto přístupu je omezeno vlastností daného objektu, který musí být dostatečně mobilní (problém například u staveb).

- Pojištění

Jde o způsob následný, založený teprve na krytí rizika povodně a záplavy. Zajišťuje krytí rizika po celou dobu trvání pojištění. Často bývá využíváno jako doplněk dalších způsobů k minimalizaci škod. [15]

Minimalizace případných povodňových škod představuje poměrně širokou škálu výše uvedených opatření, které je vhodné uplatňovat v komplexním pojetí. V podstatě se jedná o diverzifikaci povodňového rizika.

2 POVODNĚ

V publikacích zabývajících se tímto tématem lze vyhledat mnoho definic pojmu „povodeň“, většina z nich však splývá a rozdíly nalezneme pouze v detailech. Přesto se můžeme bavit o tom, že tento pojem zaznamenal určitý vývoj. ČSN z roku 1975 definuje povodeň jako „*přechodné výrazné zvýšení hladiny toku, způsobené náhlým zvětšením průtoku anebo dočasným zmenšením průtočnosti koryta.*“ [3]

Popis pojmu povodeň nalezneme i v současné legislativě, konkrétně v tzv. vodním zákoně, v němž se v §64/1 povodní rozumí „*přechodné výrazné zvýšení hladiny vodních toků nebo jiných povrchových vod, při kterém voda již zaplavuje území mimo koryto vodního toku a může způsobit škody. Povodní je i stav, kdy voda může způsobit škody tím, že z určitého území nemůže dočasně přirozeným způsobem odtékat nebo její odtok je nedostatečný, případně dochází k zaplavení území při soustředěném odtoku srážkových vod.*“ [2]

Povodeň může vzniknout působením přírodních jevů, například táním, dešťovými srážkami, chodem ledů (jedná se o přirozenou povodeň), nebo ostatními vlivy, zejména poruchou vodního díla, která může vést až k havárii nebo také nouzovým řešením kritické situace na vodním díle (zvláštní povodeň).

2.1 Jak vznikají povodně

Povodně představují mezi ostatními přírodními riziky, která se vyskytují na území naší republiky, největší přímé nebezpečí. Vyskytují se nepravidelně s různým stupněm intenzity. Jak už jsem psala v jedné z předchozích kapitol, jako povodeň se označuje situace, při které množství protékající vody překročí z různých příčin kapacitu koryta. Nejčastěji se tak děje v důsledku srážek, ale také zmenšením koryta řeky např. ledovou zácpou, bariérou ze splavených překážek atd. V okamžiku, kdy se voda vylíje z koryta a začne zaplavovat území v okolí řeky, stává se potenciálně škodlivým živlem.

Vybřežení vody z koryta však samo o sobě není problémem. Ten nastává až v okamžiku, kdy se jí do cesty postaví stavby realizované člověkem a vzniknou povodňové škody.

Ke vzniku povodní přispívají dlouhotrvající vytrvalé deště a přívalové srážky. Vytrvalé deště přicházejí v souvislosti s meteorologickými frontami. Dojde-li ke střetu teplého proudu vzduchu v atmosféře s chladnějším prouděním, dochází k jeho pomalému stoupání. Na rozlehlé ploše území pak padají slabší, ale dlouhotrvající srážky. Tento přechod mezi teplou a studenou masou vzduchu nazýváme teplá fronta. Není vázána na jediné místo, ale otáčí se pomalu kolem oblasti nízkého tlaku vzduchu.

Neustálý déšť nasycuje půdu vodou, což je významný faktor vzniku povodně zvláště v povodí velkých řek. Pokud dojde během 24 hodin k překročení hodnoty srážek 15–30 mm, narůstá pravděpodobnost vzniku povodně. Další srážky se již často nemohou vsáknout do půdy, proto ihned odtékají. Z rozlehlého území pak proudí do koryt vodních toků více vody, než mohou toky pojmout.

Stoupá-li teplý a vlhký vzduch rychle vzhůru, mohou vznikat obrovské mraky, které se jako ohniska bouřek a přeháněk sdružují na velmi malém prostoru. Nad územím o rozloze často jen několik čtverečních kilometrů náhle začne pršet velmi silně, zatímco v jejich okolí nemusí pršet vůbec. To vyvolává povodně především na menších tocích. Protože však přívalové srážky dosahují v nejextrémnějších případech intenzity až 100 mm za hodinu, mohou vyvolat bleskové povodně.

Kromě dešťových srážek se na vzniku povodní na jaře a v zimě významně podílí tání sněhu. Nejdříve se voda, která se dostala na zemský povrch v podobě sněhu, zadržuje ve sněhové pokrývce, při oblevě odtéká tato voda z daného území. Jestliže zároveň taje sníh a do toho navíc prší, množství odtékající vody se načítá.

K tání sněhu je zapotřebí tepla. Toto teplo mu dodává sluneční záření, teplota vzduchu, vítr a také dešťová voda, která má v porovnání se sněhem vyšší teplotu a přispívá k jeho tání. Když taje, může vysoká sněhová pokrývka nejprve zadržet velké množství vody. Teprve později tato voda z tajícího sněhu po trochách odtéká. Vysoká vrstva sněhu tedy nejprve povodeň zbrzdí, oproti tomu tenká sněhová pokrývka taje za deště velmi rychle a tající voda odtéká zároveň s dešťovou. Navíc je pod tenkou sněhovou pokrývkou půda promrzlá, proto se do ní nemůže voda vsáknout. Menší množství sněhu tedy zvětšuje pravděpodobnost vzniku povodní, pokud současně s táním i prší.

Za deště se zachycuje část srážek na listech rostlin v podobě kapek, další část srážek se vsakuje do půdy nebo je zachycována v různých jamách a prohlubních. Tyto zachycené srážky neodtékají a nezpůsobují tedy povodňové nebezpečí.

Mají-li vodní toky velký spád nebo jsou-li krátké, stéká se voda rychleji dohromady. Velké množství vody musí být pak odvedeno najednou a roste pravděpodobnost vzniku povodní. Je-li spád toku mírný a odtokové cesty dlouhé, koncentrace odtoku se zpomaluje. Velké množství vody může být odváděno rovnoměrně během delšího časového období.

V korytě řeky brzdí odtékající vodu porost a kamení. Čím drsnější je koryto, tím více se zpomaluje průběh povodně. Pokud dochází k rozlivům mimo koryto vodního toku, zadrží část nadbytečné vody i říční niva. Tento přirozený rozliv působí na utlumení povodňové vlny – voda nestoupá tak rychle a tak vysoko. Pokud je v říční nivě zadrženo málo vody a povodňová vlna má rychlejší průběh, zhoršuje se povodňová situace po proudu řeky.

V souvislosti s povodněmi se často hovoří o zmenšení vsakovací schopnosti půd a povrchů v krajině v závislosti na míře lidských zásahů. Kde mizí zelené louky pod asfaltem, kde je půda zhutněna nebo koryto potoka narovnáno, mění se i podmínky pro odtok vody z území. Dá se říci, že tedy sami určujeme, jaké množství srážek a jak rychle odeče do řek. Také obdělávání půdy těžkou technikou nebo odvodňování širokých lánů polí zhoršují retenční vlastnosti krajiny a zvyšují tak nebezpečí povodně. Naopak zalesňování nebo obnova krajinných prvků na svažitých pozemcích toto nebezpečí zmenšuje. Proto je nutné v jednotlivých případech zkoumat, jak se projeví jednotlivá opatření (zejména ta, která se týkají změny délky vodního toku nebo změny v zemědělském využití) na odtokových poměrech v daném území, a tím i na průběhu povodní. Vedle změn, za něž je odpovědný člověk, existují přirozené změny v krajině. Má se za to, že zmenšení vsakovací schopnosti půd a povrchů je jednou z příčin povodní. Jen velmi malý podíl půdy v povodí je však zcela nepropustný.

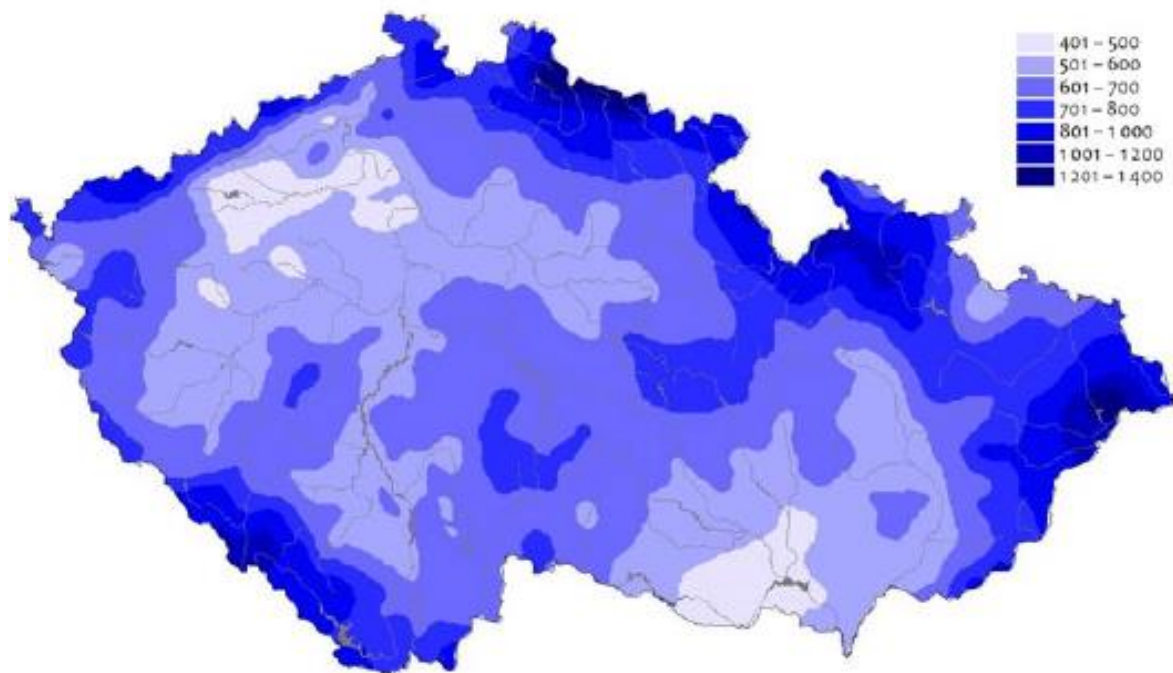
Významnějším problémem v ČR v souvislosti s odtokovými poměry je spíše velký podíl zemědělské půdy (kolem 50–80 %), která je v řadě případů nevhodně obdělávána a cíleně odvodňována. Podíl nepropustných ploch na celkové rozloze území také významně narůstá, zejména v souvislosti s dalším zastavováním ploch v krajině.

Odtokové poměry také významně ovlivňují lidské zásahy do říčních niv mimo zastavěná území (jedná se např. o liniové úpravy, závážky aj.).

Prostupná půda zadrží sice vodu, která z nepropustných ploch ihned odteče, ale i tato retenční schopnost má své hranice. Když je houba jednou mokrá, každá další kapka po ní ihned steče. Toto přirozené „nasyčení“ půdy lze pozorovat po dlouhotrvajícím dešti, ale i při mrazech. Za těchto podmínek se může vsáknout nebo na povrchu zachytit jen velmi málo vody. Prší-li silně, dochází na takové půdě ihned k povrchovému odtoku. V důsledku toho vzrůstá pravděpodobnost vzniku povodňových jevů. Zmenšení vsakovací schopnosti povrchů v krajině proto ovlivňuje podle výzkumů významněji zejména menší, častější povodně. Při extrémních povodních prší tak silně, že dochází k výše popsanému „přirozenému nasycení“ půdy vodou. Je-li vyčerpána přirozená retenční schopnost povodí, je množství odtékající vody určeno pouze intenzitou a délkou trvání srážek. Pak příliš nezáleží na tom, je-li půda pro vodu nepropustná „uměle“ člověkem nebo „přirozeně“ následkem dlouhotrvajících dešťů. Za povodní menšího rozsahu je však méně nepropustných ploch nespornou výhodou. [35]

Normály ročních srážkových úhrnů 1916–1990 (mm)

(Metoda spliningu dr. Květoně a ing. Retta)

Obrázek 2 Normály ročních srážkových úhrnů [35]

2.2 Druhy povodní

Snad žádné jiné přírodní riziko se nevyskytuje v tolika odlišných formách jako povodně. Vznik povodní a jejich průběh ovlivňuje mnoho faktorů, většina z nich však člověk není schopen ovlivnit. Objektivní příčiny vzniku totiž závisí pouze na přírodních podmínkách.

Dle meteorologických příčin lze v České republice rozlišit tři hlavní druhy povodní. Jejich členění vyplývá ze způsobu jejich vzniku, jehož popisu jsem se věnovala výše. Jedná se o:

- Bleskové povodně – příčinou jsou velmi intenzivní srážky v podobě lijáků nebo průtrží mračen; vznikají v oblasti studených front a vyskytují se téměř výhradně v letním období, mohou napáchat obrovské škody
- Povodně z vydatných trvalých srážek - způsobují škody na větším území v návaznosti na frontální srážky většího rozsahu s trváním desítek hodin
- Povodně z tání sněhové pokrývky - jsou podmíněny náhlým oteplením a tím táním sněhu [1]

Přirozená povodeň je povodeň zapříčiněná přírodními procesy - situace, při kterých existuje ohrožení zaplavení území a také situace předpovězené předpovědní povodňovou službou nebo povodňovými orgány. Dle příčiny vzniku je rozdělujeme na zimní a jarní povodně způsobené táním sněhu, letní povodně způsobené dlouhotrvajícími dešti, letní povodně způsobené krátkodobými dešti velké intenzity a zimní povodně způsobené ledovými jevy na tocích.

Zvláštní povodeň je povodeň způsobená poruchou či havárií vodního díla vzdouvajícího nebo akumulujícího vodu, nebo nouzovým řešením havarijní situace na vodním díle, která vyvolává vznik krizové situace v prostoru pod vodním dílem. Rozeznáváme tři základní typy zvláštních povodní podle druhu situace, která může v situacích týkajících se vodního díla nastat:

- Zvláštní povodeň typu 1 – vzniká protržením hráze vodního díla
- Zvláštní povodeň typu 2 – vzniká poruchou konstrukce bezpečnostních nebo vypustných zařízení vodního díla, přičemž dochází k neřízenému odtoku vody

- Zvláštní povodeň typu 3 – vzniká nouzovým řešením kritické situace ohrožující bezpečnost vodního díla prostřednictvím nutného mimořádného vypouštění vody z vodního díla

Povodně se někdy také dělí na letní a zimní. Letní povodně se vyskytují od dubna do listopadu a jedná se vesměs o povodně dešťové. Původ mají nejčastěji v intenzivních krátkodobých srážkách (hovorově průtržích mračen). Někdy se jim říká také bleskové povodně. Zimní povodně přicházejí v období konce zimy – od února do počátku dubna. Mohou být způsobena z více příčin – dešťové srážky, proces tání ledu a efekty způsobené ledovými nápěchy na vodních tocích. [27]

2.3 Povodeň versus záplava

Často se můžeme setkat s problémy při rozlišování pojmů „povodeň“ a „záplava“. Existuje spousta různých pohledů na tyto pojmy. V běžné mluvě jsou považovány za pojmy totožné, neboli synonyma, v oblasti pojišťovnictví dochází k pojmenování rozdílů mezi těmito pojmy. Někdy se tyto rozdíly stávaly oblastí sporů, proto nastala potřeba tyto výrazy konkrétněji definovat.

Většinou bývají obě tato rizika zahrnuta do stejné varianty pojištění domácnosti, přesto v některých případech nedojde k proplacení pojistné události. Navíc pojišťovny přestaly také pojišťovat nemovitosti, které se nachází v záplavových oblastech.

Jaké jsou tedy rozdíly mezi těmito dvěma zdánlivě podobnými pojmy? Hlavními rozdílnými znaky jsou odlišné způsoby vzniku. Povodeň vzniká vylitím vody buď z přirozených nebo umělých břehů toků nebo nádrží a je obvykle velkého rozsahu a má katastrofální charakter, zatímco záplava může být způsobena deští, ať už dlouhotrvajícími či krátkými, ale hlavně prudkými, rychlým táním sněhu nebo také vodou, která stéká ze strání, nebo také kombinací těchto rozdílných faktorů. V popisu záplavy není žádná souvislost s vodním tokem. Charakteristikou je zaplavení území takovým způsobem, že voda nemůže přirozeně odtéct nebo odtéká velmi pomalou rychlostí a vytváří se tak souvislá vodní plocha s poklidnou hladinou. Záplava může tedy mít mnohem menší rozsah než povodeň a nemusí mít tak katastrofální rozsah.

Rozsáhlost následků povodně ale nezávisí jen na množství spadlých srážek, ale i na dalších faktorech, například na energii vynaložené na hranice toku za jednotku času, což znamená, že síla povodně na menších tocích může mít daleko horší následky než v případě povodní na velkých řekách. Toto platí zejména v případě úzkých, hlubokých a strmých řek. [4]

Povodňový „fenomén“ je v monografiích (studiích, statích a člancích) bohatě prezentován, což plně odráží zájem odborné i laické veřejnosti o danou problematiku a tím i nespočet verzí definic a popisů.

3 POJIŠŤOVNICTVÍ

Pojištění je závazkem pojistitele, potvrzený pojistnou smlouvou pojistitele (zpravidla pojišťovny) s pojistníkem, který sjednává pojištění ve prospěch pojištěného (pojištěnce), vůči pojištěnci tlumit dopad, rozsáhlost škod z určených negativních událostí (pojistná událost). Pojistník, který se zavazuje hradit pojistné, i pojištěnec mohou být jednotlivci nebo také právnické osoby. Často se jedná o totožnou osobu, pokud pojistník sjednává pojištění pro sebe sama, může ale sjednat

Pojistníci jsou osoby, které společně přispívají částí pojistného do tzv. pojistného fondu, který je určen výhradně k úhradě případných finančních potřeb (s výjimkou zisku pojišťovny). O tvorbě, rozdělení a rozdělování financí z pojistného fondu rozhoduje jeho zřizovatel a správce – pojišťovna.

Pojištění se vztahuje pouze na konkrétní, předem sjednané události, které se vyskytují s určitou pravděpodobností. Pojištění jako takové nemá vliv na riziko výskytu události, ani na případnou způsobenou škodu, pouze zmírňuje a tlumí jejich dopad. Běžnou formou jsou pojištění pokrývající úrazy a nemoci (úrazové pojistky), úmrtí (životní pojistky), ztráty výdělku při nemocech a úrazech, podnikatelská rizika, živelné pohromy, ale také například ztrátu výdělku ve stáří.

Pojišťovnictví je odvětvím ekonomiky. Patří do terciárního sektoru národního hospodářství a mít svou vlastní pojistku je již v současné době standardní záležitostí. [31]

Pojistná událost je nahodilá událost, při které vzniká nárok na pojistné plnění. Její nahlášení a doložení případných dokumentů je povinností pojištěného. Po nahlášení zahajuje pojišťovna tzv. likvidaci pojistné události, při které likvidátor posoudí nárok na pojistné plnění a vyčíslí škodu, ke které kvůli pojistné události došlo. Pokud je nárok uznán, vyplatí pojišťovna pojištěnému nebo poškozenému pojistné plnění pro pokrytí škod způsobených pojistnou událostí. [32]

3.1 Živelní pojištění

Živelní pojištění neboli pojištění pro případ živelních událostí je jedním z druhů pojištění majetku, které řeší pojištění živelních rizik. Toto pojištění slouží ke krytí škod na majetku (nebo zdraví a životě), které byly způsobeny působením živelního rizika, neboli poškozením či zničením věci (zdraví či života) v důsledku živelní události. Živelní rizika mohou být člověkem jen minimálně ovlivněna, neboť jde o negativní neočekávané působení přírodních sil, které jsou blíže popsány v pojistné smlouvě. I přes to se dnes už tato přírodní rizika dají v některých případech předpovídat a pro živelní rizika s vysokou frekvencí výskytu jsou tvořeny také systémy výstrahy pro obyvatelstvo. Rizika přírodního charakteru však stále způsobují rozsáhlé škody, protože prevence je finančně velmi náročná, pokud je tedy vůbec možná, a často bohužel nedostatečně účinná.

Živelní událost (přírodní katastrofa, živelní pohroma, mimořádná přírodní událost) může být definována jako velké, zpravidla náhle a nečekaně se objevující neštěstí, zkáza či škoda způsobená živlem. Živelní událost vzniká rychlým nebo postupným přírodním procesem velkých rozměrů, který je způsoben ději probíhajícími uvnitř i na povrchu Země, vlivem například rozdílných teplot nebo dalších faktorů. Tyto pohromy postihují nejen pevninu, ale i vodní plochy a atmosféru, dokáží nadělat rozsáhlé škody a dosáhnout katastrofických rozměrů. Rozsah škod způsobených katastrofou tohoto typu nezávisí pouze na síle vzniklé situace, ale i na výskytu lidí, průmyslu, dopravy, rizikových technologií na zasaženém území, a v neposlední řadě také na stupni připravenosti obyvatel likvidovat následky. Povodně, kterými se zabývám v této bakalářské práci, jsou právě jedním z živelních rizik, které pojišťovny svými pojistkami kryjí. [30]

3.2 Pojištění nemovitého majetku

Pojištění nemovitosti je zaměřeno na nebezpečí živelních událostí a v souvislosti s nimi nebezpečí poškození staveb těmito živelními událostmi. Může obsahovat také další nebezpečí ohrožující pojištěnou stavbu (např. vodovodní havárie, vandalství).

Zastavěná plocha, počet pater, materiál, ze kterého je budova postavena, a také její vybavení určují cenu budovy jako základnu pro stanovení pojistného a tím i cenu pojistného. Pojistná hodnota je nejvyšší možná majetková újma, která může být způsobena v důsledku

pojistné události. Velmi často lze bývá toto pojištění nemovitosti kombinováno s dalším, např. s pojištěním domácnosti, pojištěním odpovědnosti za škodu z vlastnictví nebo držby nemovitosti. [34]

3.3 Likvidace pojistné události

Likvidace pojistné události je soubor činností spojených s vyřizováním pojistné události, který počíná zahájením šetření nutného ke zjištění povinnosti pojišťovny plnit a rozsahu této pojistné události a končí stanovením výše pojistného plnění. Vychází z § 2 zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví. [30]

Další definice nám říká, že likvidací pojistných událostí se rozumí všechny pracovní postupy, jejichž cílem je zjištění velikosti škody a poskytnutí peněžní náhrady neboli pojistného plnění pojištěnému či poškozenému. [19]

V tomto procesu tedy dochází k uspokojení nároků pojištěného, které vyplývají z pojistné smlouvy nebo z jiného právního předpisu. [16]

V praktické části rozeberu likvidaci pojistných událostí podrobněji a popíšu její průběh na praktickém příkladu.

4 NOVODOBÁ HISTORIE POVODNÍ NA ÚZEMÍ ČR V SOUVISLOSTI S NÁKLADY NA POKRYTÍ ŠKOD

V následující části se věnuji popisu povodní v posledních 20 letech na území ČR. Popis se týká jejich vzniku a také způsobených škod, neboť právě ty mají úzkou souvislost s tématem mé práce.

4.1 Povodně v roce 1997

Povodeň z roku 1997 byla pro většinu obyvatel České republiky první zkušeností s tímto drsným živlem. Katastrofa byla svou velikostí katastrofou mezinárodní, kdy její sílu pocítily všechny sousední státy České republiky – Slovensko, Německo, Polsko i Rakousko. Na našem území proběhla ve dnech 5. - 16. července 1997 zejména na Moravě a ve Slezsku a částečně také ve východních Čechách.

Počáteční meteorologickou příčinou byla studená fronta, která k nám přišla od jihozápadu. Vytvořila se tlaková níže, která byla zdrojem vydatných srážek, hlavně ve východní části České republiky a na jihu Polska. Situaci navíc ještě zhoršila tlaková výše z Azorských ostrovů směřující na dále na sever, která zamezila postup této níže, ovlivnila směr studené fronty a způsobila její setrvání nad naším územím po nadstandardně dlouhou dobu.

Poměrně hojně diskutovanou záležitostí bylo selhání různých orgánů a institucí. Zatím nebyly vypracovány protipovodňové plány, na mnoha místech byly porušovány bezpečnostní předpisy, technika byla mnohdy ve špatném stavu a koryta mnoha řek dlouhodobě neudržovaná.

V prvních dnech došlo k selhání výstražného systému, což se nejhůře projevilo v obci Troubky, která byla společně s Otrokovicemi nejhůře zasaženou oblastí. Došlo ke ztrátám na lidských životech, škodám na majetku a povodně způsobily také zastavení chodu lidské společnosti. Byla rovněž přerušena řada dopravních spojů (železnic i silnic), telefonní spojení, zásobování vodou, elektřinou a plynem, vykonávání služeb, zásobování, výroba v průmyslu. [21]

Celkové povodňové škody dosáhly hodnoty 62,6 mld. Kč. Jejich vyčíslení probíhalo ve dvou liniích - okresními úřady (41 % z celku, tedy 25,5 mld. Kč), a dále vládními resorty jako škody způsobené povodněmi na majetku jednotlivých resortů (37,1 mld. Kč). Největší

objem škod, a to ve výši 4,35 mld. Kč zaznamenala Ostrava-město (jednalo se o 17,1% celkových škod v ČR, byly způsobeny z 58,8% firmám a živnostníkům). Bruntál, (škody okolo 3,28 mld. Kč), vykazuje největší škody na státním majetku - 41,6%. Český Krumlov a Jablonec nad Nisou utrpěli 100% podíl na škodách na majetku obcí. [5]

4.2 Povodně v roce 2002

Je považována za jednu největších přírodních katastrof, která se na území České republiky odehrála za posledních několik století. Zasaženo bylo především povodí Vltavy a tok Labe. Za příčinu jsou považovány vydatné srážky, které byly zapříčiněny dvěma tlakovými níže- mi postupujícími přes Středomoří do střední Evropy. Během dvou srážkových vln bylo dosaženo extrémních hodnot. Největší průtok byl zaznamenán v Praze na řece Vltavě, a to 5160 m³/s, což se stane pouze jednou za 500 let. [22]

Situace při ničivých povodních v roce 1997 vyvolala nutnost realizace organizačních a legislativních opatření, která byla důležitým nástrojem při řešení podobné události v roce 2002. Tato situace však ukázala, že jsou nastavená opatření stále nedostatečná a je tedy třeba další rozvoj povodňové ochrany a důkladnou přípravu na povodeň příští.

Po povodních byl realizován průzkum, ze kterého vyplynulo, že zhoršeným zdravotním stavem v důsledku povodní trpělo i po roce po povodních asi 5% obyvatel. Povodně obvykle mívají velmi negativní dopad na lidskou psychiku. Pokud se člověk setká s povodněmi opakovaně nebo s povodněmi takového rozsahu jako tomu bylo v roce 1997 či 2002, může mu to způsobit i posttraumatickou stresovou poruchu, což je déletrvající reakce na významně traumatizující událost. [17]

Škody způsobené povodní v roce 2002 byly vyčísleny na 73,14 mld. Kč. Dle Ministerstva pro místní rozvoj ČR vznikly největší škody na pozemních komunikacích a mostech (6,2 mld. Kč), budovách (6 mld. Kč), pražském metru (6 mld. Kč). [18]

4.3 Povodně v roce 2006

V roce 2006 povodně udeřily na území takřka celé střední Evropy, v České republice bylo postiženo celkem sedm krajů. Proběhly v období 25. března – 5. dubna 2006 a měly poněkud odlišný průběh než povodně v předchozích letech. V důsledku zvýšení teploty vzduchu došlo k extrémně rychlému tání sněhu, kterého bylo v tomto ročním období nezvykle mnoho. Od západu přicházející dešťové srážky ještě více podpořily negativní vývoj celé situace. Nejvíce byly zasaženy toky, které se nachází na území Českomoravské vrchoviny a střední části Moravy - Sázava, Lužnice, Morava, Dyje a Jihlava. Dle Zprávy o vyhodnocení povodně 2006 v ČR byl na Dyji na přítoku i odtoku z nádrže Vranov zaznamenán stoletý průtok.

Během povodní měl důležitou roli Český hydrometeorologický ústav, jehož hlavním posláním bylo poskytování přesných, včasných a úplných informací o hydrometeorologické situaci na území ČR a jejím předpokládaném vývoji. Také zde proběhla zahraniční spolupráce a průběžná komunikace se sesterskými institucemi ze sousedních států ČR, za účelem předávání důležitých dat o aktuální situaci v této oblasti.

Povodně v roce 2006 neměly sice takové následky jako povodně předcházející, ale nechala za sebou také několika miliardové škody - ztráty ve výši 6,2 mld. Kč. Například škody na majetku Povodí Odry se vyšplhaly na 58,2 mil. Kč. Největší náklady na opravu si vyžádala rekonstrukce hráze a úprava koryta řeky Odry v Odrách. Státní podnik Povodí Labe znamenal škody pětikrát vyšší, konkrétně 293 mil. Kč. [6]

4.4 Povodně v roce 2009

Povodně z roku 2009 jsou třetími nejhoršími v novodobé historii naší země. Povětrnostní podmínky k nám přinesly vzduch prosycený vodní parou ze Středomoří. Intenzivní srážky trvaly velmi dlouho, čímž vznikl základ pro vznik povodňových situací na různých místech republiky. Povodně probíhaly v období 24. června - 5. července 2009 a nejvíce zasaženými oblastmi byl Moravskoslezský, Olomoucký, Jihočeský a Ústecký kraj.

Ani povodně v roce 2009, stejně tak jako ostatní na našem území, se neobešly bez lidských ztrát. O život přišlo 15 lidí, z toho 8 v důsledku utonutí. Povodněmi bylo zasaženo 451 obcí, celkové ztráty dosáhly přibližně 8,5 mld. Kč. Z pohledu resortů se ztráty nejvíce projevily u ministerstva pro místní rozvoj (2,77 mld. Kč), dopravy (2,49 mld. Kč) a zemědělství (2,33 mld. Kč), což představuje 90% všech ztrát. Ostatní ministerstva zaznamenaly újmu v řádech maximálně několika stovek milionů.

4.5 Povodně v roce 2010

V roce 2010 se v ČR uskutečnilo hned více povodňových vln. Na přelomu května a června proběhly v povodí Moravy a Dyje, a souběžně v Čechách v oblasti povodí horní Vltavy. V srpnu se povodňová situace v Čechách opakovala a to v oblasti povodí horního a středního Labe a na toku Labe v povodí Ohře a dolního Labe.

Vodní nádrže během povodní plnily skvěle svou funkci a výrazně přispěly ke snížení nadprůměrných povodňových průtoků. Dění v okolí vodních děl probíhalo dle manipulačních řádů a díky včasným sdělením nepříznivých prognóz srážek od ČHMÚ byl na nádržích předem zvýšen odtok a hladina v nádržích byla snižována až do nástupu povodňové vlny. Dle Zprávy o vyhodnocení povodně 2010 byla po odeznění povodně zasažená vodní díla provozuschopná a v bezpečném stavu. [23]

Předpovědní povodňová služba ČHMÚ v průběhu povodní fungovala standardně. Předpovědní pracoviště vydávala výstražné informace, zprávy a předpovědi ve standardních i mimořádných termínech. Během povodní byly neustále aktualizovány webové stránky hlásné a předpovědní služby ČHMÚ a byla zajištěna komunikace se správci povodí zasažených povodněmi a dalšími důležitými činiteli v rámci krizového řízení. [8]

Povodně z měsíce srpna roku 2010 znamenaly pro českou ekonomiku ztráty ve výši 10,1 mld. Kč. Největší škody byly napáchány v oblasti dopravy - 3,18 mld. – bylo poškozeno více jak 900 silničních mostů a 400 km silnic a dálnic, nově se na přední příčky dostalo zemědělství se 2,89 mld. Kč a významné škody zaznamenalo i Ministerstvo pro místní rozvoj s 2,84 mld. Kč. Nejhorší následky zanechaly povodně ve městě Frýdlant (cca 1 mld. Kč) a v obcích Chrastava (789 mil. Kč) a Hrádek nad Nisou (520 mil. Kč).

4.6 Povodně v roce 2013

Povodeň v České republice 2013 probíhala ve třech navazujících vlnách: první od 29. května do 5. června po několikadenním dešti především v oblasti Středočeské pahorkatiny, ale i na severozápadě a severovýchodě Čech, druhá a zdaleka ne tak intenzivní přišla v důsledku intenzivních lokálních dešťů do nasycených jihočeských povodí od 10. června do 12. června a třetí, nejslabší vlna od 24. června do 27. června 2013 v oblasti Krkonoš, Jizerských hor a Českomoravské vrchoviny.

Především v první vlně dosáhly potoky a řeky na mnoha místech úroveň 20 až 50leté povodně, nikterak výjimečně i stoleté. Zasaženo bylo celkem 970 obcí na celém území ČR včetně několika velkých měst jako Ústí nad Labem, Děčín, Praha, Plzeň a České Budějovice; vláda ČR také v neděli 2. 6. 2013 vyhlásila „Nouzový stav“ pro hlavní město Prahu (platil do 19. 6.) a pro kraje Liberecký (do 12. 6.), Jihočeský, Plzeňský (do 19. 6.), Královéhradecký, Středočeský a Ústecký (do 28. 6.), armáda však byla v pohotovosti až do 15. 7. 2013.

Celkové škody byly odhadnuty na 16,4 mld Kč. Finanční prostředky na odstranění škod na státním vodohospodářském majetku jsou zabezpečovány prostřednictvím tzv. spícího dotačního programu v kapitole Ministerstva zemědělství „Odstraňování následků povodní na státním vodohospodářském majetku II“, prostředky na odstraňování škod na vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu prostřednictvím tzv. spícího dotačního programu v kapitole Ministerstva zemědělství „Podpora odstraňování povodňových škod na infrastruktuře vodovodů a kanalizací“. Prostředky na odstranění škod v zemědělství budou zabezpečeny prostřednictvím Ministerstva financí a vypláceny Ministerstvem zemědělství, v rámci národních dotací do zemědělství.

4.7 Porovnání škod v jednotlivých letech

Uvádím tabulku, která znázorňuje vzrůstající tendenci počtu smluv v závislosti na výši škod způsobených povodněmi.

Rok	Výše škod v miliardách Kč	Předepsané pojistné v neživotním pojištění v tisících Kč	Počet smluv neživotním pojištění	Počet pojistných událostí způsobených živly
1997	62.6	34 625 357	1 085 429	204 470
1998	x	39 832 119	1 203 791	136 616
1999	x	42 524 486	1 936 648	123 866
2000	x	46 514 422	2 933 553	144 897
2001	x	50 915 403	3 010 861	115 275
2002	73.14	55 127 262	2 968 935	207 516
2003	x	63 512 520	13 048 346	159 888
2004	x	68 374 416	13 240 023	114 336
2005	x	72 219 944	14 076 556	78 605
2006	6.2	120 149 030	14 658 411	159 592
2007	x	76 232 266	16 923 224	143 836
2008	x	80 272 441	17 868 366	99 644
2009	8.5	83 961 634	18 928 002	104 125
2010	10.1	81 212 598	18 914 988	151 108
2011	x	69 382 704	nepodařilo se dohledat	87 847
2012	x	68 409 165	nepodařilo se dohledat	85 602
2013	16.4	ještě není známo	ještě není známo	ještě není známo

Tabulka 1 Porovnání ročního pojistného, počtu smluv a pojistných událostí v jednotlivých letech

Dle výše zobrazené tabulky lze usuzovat, že na základě prvních zkušeností obyvatel České republiky s povodněmi v předchozích dvou desetiletích došlo k pozitivnímu vývoji – vzhledem k provedeným protipovodňovým opatřením se škody v souvislosti s rozlohou snižují. V naší věci to znamená, že v závislosti jednak na rozloze a síle povodní a jednak na počtu pojistných smluv pro pojistné události v oblasti živelního pojištění a pojištění nemovitostí jsou obyvatelé České republiky stále lépe chráněni proti vzniku povodňových škod.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 ORGANIZACE PŮSOBÍCÍ PŘI POVODNÍCH

Do povodňové problematiky je zaangažována celá řada subjektů státní správy a samosprávy včetně podnikajících fyzických i právnických osob.

5.1 Na státní úrovni

Hasičské záchranné sbory zajišťují záchranné a zabezpečovací práce, evakuaci osob z postižených oblastí, výpomoc s varovnou službou, odečítají vodní stavy (na požádání dispečinku), likvidují havarijní znečištění, vypomáhají pomocí člunů a vodních čerpadel, odstraňují překážky z toků atd.

Okresní povodňová komise je orgán, který v případě bydliště v okolí Uherského Hradiště úzce spolupracuje s Povodím Moravy s.p. Hlavní organizací je Ústřední krizový štáb – vydává pokyny dalším složkám.

Civilní ochrana zajišťuje pomůcky potřebné v případě krizové situace (přikrývky, vojenské oděvy, rukavice, ženíjní nářadí, elektrocentrály, svítilny, sirény, igelitové pytle, přívěsy s pitnou vodou), dále dopravu a skladování humanitární pomoci. Operuje s chemickými laboratořemi, zajišťuje nasazení odklízecí techniky a těžkých strojů.

Armáda české republiky zajišťuje nasazení vrtulníků pro monitorování situace a evakuaci, nasazení odklízecí techniky, evakuaci osob, posiluje pořádkové hlídky Policie ČR.

Český červený kříž zajišťuje nasazení vodní záchranné služby, pomoc dobrovolníků ve střediscích humanitární pomoci, organizace peněžních sbírek, zajišťování potravin, pitné vody, hygienických potřeb a další materiálů.

Policie ČR zajišťuje nasazení vrtulníků pro monitorování situace, průzkum a evakuaci, součástí jsou pořádkové hlídky

Český hydrometeorologický ústav poskytuje prognózy počasí.

5.2 Pojišťovny

Pojišťovny mají v rámci tématu povodní velmi výrazné postavení. Většina majitelů všech typů nemovitostí nespolehá na štěstí, ale svůj majetek má řádně pojištěn. Vždyť také největší část pojistného plnění pojišťoven je pojistníkům vyplácena právě jako pojistné plnění za škody způsobené povodní.

V České republice na trhu působí několik desítek pojišťoven, které zaštiťuje asociace s názvem Česká asociace pojišťoven. Jejimi úkoly jsou zejména:

- Zpracovávat připomínky k právním předpisům týkajícím se pojišťovnictví, pojištění nebo jiných zájmů pojišťoven, prosazovat nezbytné úpravy české i evropské legislativy
- Vytvářet nástroje zábrany škod a pojistných podvodů
- Sjednocovat pravidla a postupy členů v oblasti technické, informační i statistické
- Vytvářet informační nástroje pro veřejnost a objektivně a srozumitelně informovat o vývoji pojistného trhu, pojistných produktech a novinkách
- Přispívat k odborné informovanosti členů a zabezpečovat vzdělávání
- Vytvářet pravidla etického chování v pojišťovnictví
- Působit při odstraňování rozporů mezi členy asociace, dbát na dodržování zásad

5.2.1 Vývoj pojistného na trhu – rok 2013

Pojištění budov a staveb občanů je oblastí s nejvyšší škodovostí. Jedná se zpravidla o škody způsobené živelními událostmi. Předepsané pojistné roste lineárně, naopak vyplacené pojistné plnění kolísá přesně dle let s vysokým výskytem živelních událostí. Největší nárůst pojistné plnění byl u pojištění staveb a budov zaznamenán v roce 2010, naopak největší pokles v roce 2011 v důsledku absence živelních událostí. V roce 2013 nastalo období stagnace – jak lze vidět v tabulce níže, objem pojistného se oproti roku 2012 téměř nezměnil. Konkrétně to znamená o 210 miliónů pojistného méně, když bylo dosaženo celkového objemu 67,5 miliardy. [11]

Souhrnné údaje 1-12/2013

Ukazatel	1-12/2012	1-12/2013	Index 1-12/2013 k 1-12/2012
	tis. Kč	tis. Kč	
Smluvní pojištění v ČR celkem	113 843 961	113 986 370	100,1
Životní pojištění	46 273 376	46 442 636	100,4
běžně placené	43 554 787	43 837 907	100,7
jednorázově placené celkem*	2 718 589	2 604 729	95,8
v tom: jednorázově placené spojené s existující běžně placenou smlouvou	700 842	731 769	104,4
samostatně jednorázově placené celkem (vč. návratného vkladu)	1 999 815	1 848 655	92,4
Neživotní pojištění**	67 570 584	67 543 734	100,0
přímý obchod	66 958 015	66 949 305	100,0
nepřímý obchod (aktivní zajištění celkem)	3 327 112	3 163 675	95,1
pojištění odpovědnosti z provozu vozidla	19 384 876	19 199 036	99,0
havarijní pojištění vozidel	14 522 272	14 361 562	98,9
podnikatelská pojištění (odv. 5–6, 8, 9, 11, 12, 13 (bez zákonného poj.))	18 086 920	17 922 848	99,1
Smluvní pojištění mimo ČR celkem	1 704 112	3 813 476	223,8
Zákonná nesmluvní pojištění celkem	6 408 094	6 423 804	100,2
Pojistné celkem	121 956 167	124 223 651	101,9
	ks	ks	
Počet smluv ve kmeni celkem	25 672 562	25 836 624	100,6
Životní pojištění	6 360 873	6 162 276	96,9
Neživotní pojištění	19 311 689	19 674 348	101,9
pojištění odpovědnosti z provozu vozidla	6 743 582	6 865 423	101,8
podnikatelská pojištění (odv. 5–6, 8, 9, 11, 12, 13 (bez zákonného poj.))	808 039	816 898	101,1
	tis. Kč	tis. Kč	
Obchodní produkce životního pojištění celkem	31 712 674	29 198 640	92,1
v tom: běžně placené smlouvy	8 406 055	7 215 889	85,8
jednorázově placené celkem	23 306 619	21 982 752	94,3
v tom: jednorázově placené spojené s existující běžně placenou smlouvou	5 661 910	5 999 701	106,0
samostatně jednorázově placené celkem (vč. návratného vkladu)	17 644 709	15 983 051	90,6
	ks	ks	
Obchodní produkce životního pojištění celkem	965 947	863 852	89,4
v tom: běžně placené	887 616	805 539	90,8
samostatně jednorázově placené celkem (vč. návratného vkladu)	78 331	58 313	74,4

* jednorázově pojistné přepočteno na bázi 10 let

** bez pojistného postoupeného členům ČAP

Tabulka 2 Vývoj pojistného – rok 2013 [36]

Postavení nejsilnější pojišťovny v neživotním pojištění (NŽP) si udržela Česká pojišťovna. Získala však o 540 milionů pojistného méně, což odpovídá ztrátě 2,9%. V důsledku toho došlo ke snížení jejího tržního podílu o 0,7%b. O něco se jí tak opět přiblížil její největší konkurent Kooperativa, která tentokrát v podstatě stagnovala, když získala o 20 milionů pojistného méně (o 0,2%), ale udržela si svůj tržní podíl. Třetí nejsilnější pojišťovnou v NŽP je téměř tradičně Allianz, která svoje postavení mírně posílila. Získala totiž o 130 milionů pojistného více, což je růst o 1,8% a znamená zvýšení tržního podílu o 0,2%b. Rostly však i jiné tři pojišťovny z TOP 10: ČPP (+120 milionů, +2,6%, růst podílu o 0,2%b), ČSOB Pojišťovna (+50 milionů, +1,2%, růst podílu o 0,1%) a UNIQA (+180 mi-

liónů, +4,2%, růst podílu o 0,3%b). Klesající trend se však nepodařilo zvrátit Generali, která opět ztratila (-200 miliónů, -3,8%, ztráta podílu o 0,3%b).

Růst zaznamenaly z celkového pohledu menší pojišťovny (+140 miliónů, +2%, růst souhrnného podílu o 0,2%b). I mezi nimi však byly rozdíly. Nejvíce rostla AXA, ale zajímavý relativní růst (více než 10 %) zaznamenala i její partnerská AXA ŽP a dále také Wüstenrot. Některé pojišťovny naopak výrazněji ztrácely (pokles o více než 10 %): ČP Zdraví, Maxima, MetLife, Pojišťovna VZP a ERGO.

Následující přehled dokládá změny ročního objemu pojistného a tržního podílu u nejsilnějších pojišťoven v NŽP (pojistné v miliónech CZK, „%“ značí tržní podíl, poslední sloupec obsahuje pořadí).

Přehled dokumentuje postupné oslabování České pojišťovny a zhruba poloviční tempo poklesu u Kooperativy, který se však v posledním roce zastavil. Od roku 2011 můžeme sledovat sestupný trend i u Generali. Opačný vývoj můžeme zaznamenat u Allianz, ČPP a ČSOB Pojišťovny. [11]

Roční pojistné	2010		2011		2012		2013	
	Pojistné	%	Pojistné	%	Pojistné	%	Pojistné	%
Česká pojišťovna	20 994	30,0	19 671	28,6	18 974	28,0	18 431	27,3
Kooperativa pojišťovna	17 185	24,5	16 193	23,6	15 758	23,3	15 734	23,3
Allianz pojišťovna	6 825	9,7	7 092	10,3	7 041	10,4	7 169	10,6
Generali pojišťovna	6 047	8,6	5 791	8,4	5 218	7,7	5 022	7,4
ČPP	4 311	6,2	4 443	6,5	4 573	6,7	4 693	6,9
ČSOB pojišťovna	3 912	5,6	3 993	5,8	4 373	6,5	4 424	6,5
ČAP	70 071	x	68 723	x	67 755	x	67 544	x

Tabulka 3 Přehled objemu pojistného největších českých pojišťoven [11]

Prognózy pro rok 2014 slibují pojišťovnám po čtyřech letech stagnace nárůst zisku pojišťoven na českém trhu.

5.2.2 Ceny pojistného

Ceny pojištění nemovitostí na trhu se velmi různí. Pro ilustraci uvádím srovnání cen několika pojišťoven. [9]

Jedná se o cenu pojištění podsklepeného jednopodlažního zděného domu se skloněnou střechou o rozloze 100 m² na území Uherského Hradiště, s pojistnou částkou 3.000.000 Kč. Ceny jsou za základní verzi pojištění (u rozšířené verze je možné si připlatit např. za pojištění v případě povodně i záplavy, vandalismus, přepětí, pojištění odpovědnosti za škodu...).

Název pojišťovny	Roční pojistné
Wüstenrot	1 680 Kč
Maxima	1 964 Kč
ČSOB	2 150 Kč
AXA	2 295 Kč
Allianz	2 700 Kč
ČPP	2 768 Kč

Tabulka 4 Porovnání cen pojistného u jednotlivých pojišťoven

Na první pohled to vypadá, že jedna pojišťovna má bezdůvodně takřka dvojnásobné pojistné než pojišťovna druhá. Je ale důležité zohlednit i další informace, a to jaké pojistné události konkrétně kryjí jednotlivé pojišťovny, pověst pojišťovny i procento proplacených pojistných událostí.

5.2.3 Povodňové mapy

Povodňové mapy využívají pojišťovny při vyhodnocení rizika povodně v dané lokalitě a míru tohoto rizika pak promítají do stanovení pojistného. Pokud se nemovitost nachází v 1. rizikové zóně (viz dále), nehrozí zde nebezpečí povodně a nemovitost je proti tomuto riziku pojistitelná bez problémů. V zónách 2 a 3 již jde o území, které je ohroženo možnou povodní, a sazby pojištění mohou být navýšeny o rizikový příplatek. Ten může být různý u pojištění nemovitosti i u pojištění domácnosti a liší se i v nabídce jednotlivých pojišťo-

ven. Objekty ve 4. rizikové zóně jsou zpravidla nepojistitelné proti nebezpečí povodně, na ostatní rizika se tato výluka nevztahuje.

Celkem jsou definovány 4 povodňové zóny podle nebezpečí výskytu povodní:

Zóna 1 – zanedbatelné riziko výskytu záplav

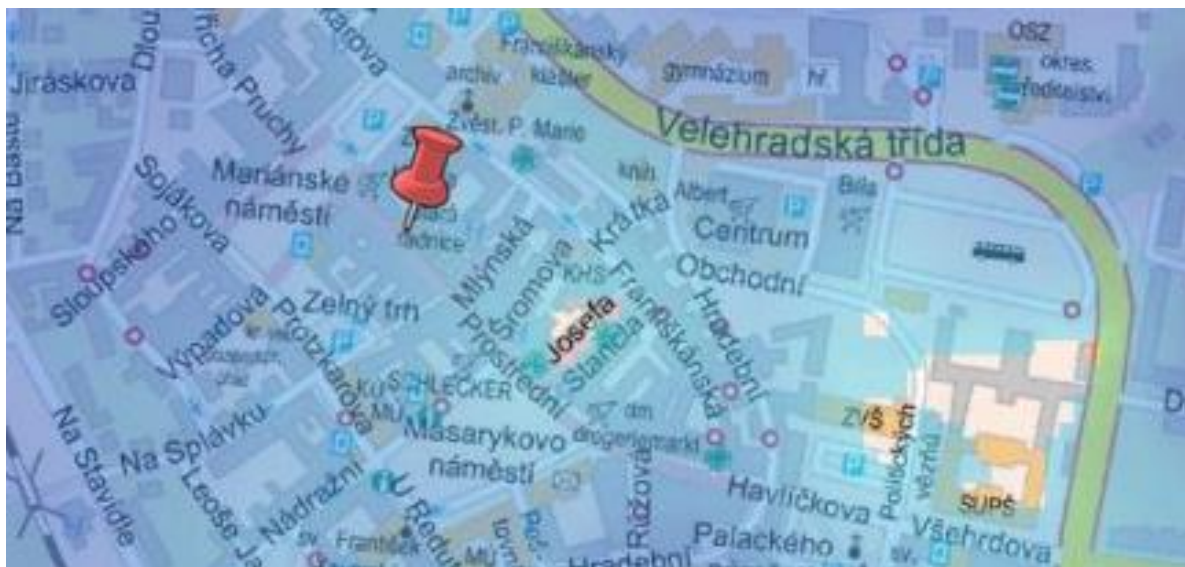
Zóna 2 – nízké riziko výskytu záplav (území tzv. maximálního rozlivu)

Zóna 3 – střední nebezpečí výskytu záplav (území tzv. padesátileté vody)

Zóna 4 – vysoké nebezpečí výskytu záplav (území tzv. dvacetileté vody)

Elektronická verze systému pro stanovení míry rizika povodní se začala vyvíjet po katastrofální povodni v roce 1997, kdy pojišťovny pocítily potřebu takového nástroje. Společností MultiMedia Computer byla vytvořena mapa rizikových území záplav (RUZ) a to na základě zkušeností z roku 1997. Po povodni v roce 2002 pojišťovny začaly v rámci managementu přírodních rizik využívat geografického informačního systému (GIS). Nynější verze povodňových map obsahují dokonce i mapy historických povodní. Na trhu v dnešní době existuje několik internetových technologií k identifikaci nebezpečí povodně v daném místě, které dokáží určit míru rizika povodňového nebezpečí pro danou lokalitu. Jedním z těchto systémů je mapový portál společnosti Intermap Technologies, s.r.o. Tato aplikace slouží k náhledu na to, zda určené místo může být zasaženo povodní či záplavou. Veřejnost má tak možnost nahlížet na stejné informace jako pojišťovny při výpočtech pojistného. Každý jedinec si tak může ověřit, jaké riziko povodně hrozí v jím určeném místě. [20]

Jako příklad uvádím povodňovou mapu pro část území Uherského Hradiště:

Obrázek 3 Povodňová mapa části Uherského Hradiště

Právě tyto povodňové mapy jsem využila pro účely této bakalářské práce. Nacházejí se na stránkách <https://riskportal.intermap.cz/Intermap>. Postup je jednoduchý – po zadání obce a čísla popisného je možné se dozvědět, v jaké povodňové zóně se daná nemovitost nachází.

6 ANALÝZA DOPADU POVODNÍ NA MĚSTO UHERSKÉ HRADIŠTĚ

V následující kapitole se budu věnovat povodním na území Uherského Hradiště a popisu procesu vyrovnávání se s následky povodní.

6.1 Město a řeka Morava

Město Uherské Hradiště je součástí Zlínského kraje. Nachází se v jeho jihozápadní části. Město je obcí s rozšířenou pravomocí a v jejím správním obvodu (Uherskohradištsko) je 48 obcí s 90 tisíci obyvatel. Samotné město Uherské hradiště má v současné době 25 tisíc obyvatel.

Z hlediska morfologie město tvoří územní rovinu, kterou vyrovnávaly náplavy řeky Moravy do nadmořské výšky 178–180 m. Na západní straně se terén úměrně zvedá do výšky 205 m, na opačné straně (východně od místní části Mařatice) je údolí ohraničeno kótou 230 m n. m. Plocha uherskohradištského katastru činí celkem 2 126 ha.

Ve střední části Uherskohradištska se rozkládá nížina Dolnomoravského úvalu, která přechází v podhorská pásma - Chřibské pohoří s nejvyšším vrcholem Brdo (587 m n. m.), Vizovické vrchy a Bílé Karpaty s nejvyšším vrcholem Velká Javořina (970 m. n. m.). Lesy pokrývají 30,4 % celkové plochy, zemědělská půda 58,5 %.

Územím protéká řeka Morava, která je charakteristická četnými mrtvými rameny. Do jednoho ze slepých ramen vlévá Salaška, protékající Starým městem. Další důležitou řekou je Olšava, která protéká Kunovicemi a u Kostelan nad Moravou se vlévá do řeky Moravy.

Půdní podklad území je tvořen štěrky, písky, pestrými jíly se štěrky. Na nich jsou uloženy sedimenty říčních teras, údolních niv, dalších sedimentů a náplavový kužel. Jedná se většinou o písčité štěrky. V nivách Moravy jsou tyto písčité štěrky překryty povodňovými hlínami. Významné jsou z důvodu hydrogeologické zásoby spodních vod nad nepropustným podložím v souvrství štěrků a písků, které je překryto polopropustným souvrstvím povodňových sedimentů. Niva Moravy je ohraničena propustnými horninami s možností výskytu podzemních vod.

Klimaticky se jedná o teplou oblast – teplé, mírně suché území, s mírnou zimou a průměrnými srážkami. Teplota vzduchu se průměrně pohybuje od 8,7C° do 9,4C°. [12]

Řeka Morava pramení pod Králickým Sněžníkem v nadmořské výšce 1380 m.n.m. Poté protéká Branenskou vrchovinou a Mohelnickou brázdou. V oblasti zvané Litovelské Pomoraví přichází první meandrující úsek. Morava pokračuje Olomoucí, v Troubkách u Přerova se do Moravy vlévá Bečva, která odvádí vody z jižní části Moravskoslezských Beskyd. Od Otrokovic je vybudován Bařův kanál. Dále řeka proplová moravským Slováckem, kde se nachází druhý meandrující úsek mezi Bzencem Přívozem a Rohatcem, kde Morava protéká územím nazývaným Moravská Sahara. U obce Rohatec tok řeky začíná tvořit společnou česko-slovenskou státní hranici a Lanžhotu se slévá s Dyjí. Morava pokračuje směrem na jih až po soutok s Dunajem u Děvína, který tvoří rakousko-slovenskou státní hranici. Na Slovensku je jedním s hlavních přítoků řeka Myjava. Celková délka toku je 354 km a plocha povodí je 26 579,7 km². Řeka Morava se na pomezí hranic se Slovenskou republikou a Rakouskem vlévá do Dunaje (v říčním km 69,468). [13]

Bařův kanál vznikl po regulaci řeky Moravy v letech 1935-38. Při umělém zavodňování pozemků v údolní nivě řeky Moravy využil Bařa zavlažovací kanály, které byly upraveny pro účely plavební cesty a v kombinaci s využitím jezů na řece byla zprovozněna 54 km dlouhá plavební cesta z „Bařova“ (Zlína) do Rohatce. Tato plavební cesta byla vybudována za účelem dovozu uhlí z Hodonínska do Bařových fabrik a opačným směrem na odvoz výrobků. Doprava po vodě byla prováděna loděmi, které byly nejprve proti vodě taženy koňmi, později malotraktory, až s postupem času se začaly používat motorové lodě. K zajištění možnosti přístupu tažné síly ke kanálu byla podél celé cesty vybudována potahová stezka. Plavební cesta sloužila pro přepravu materiálu do 60. let 20. století. V dnešní době je téměř celá cesta v délce 52 km opravena a je umožněna jak pravidelná, tak i turistická vodní doprava. Podél kanálu se nachází mnoho přístavišť a restauračních zařízení a rovněž začíná vznikat mnoho cyklostezek podél kanálu. [14]

Poloha města Uherské Hradiště na řece Moravě přinášela městu v jeho staleté historii řadu pozitiv, ale ruku v ruce s tím se bohužel městu nevyhnuly povodňové katastrofy.

6.2 Povodňová situace v Uherském Hradišti v roce 2010

Město se potýkalo se silnou povodní již v roce 1997, kdy se rozvodnila řeka Morava. Poslední povodeň se v Uherském Hradišti udála v červnu v roce 2010 při rozvodnění řek Moravy a Olšavy. V té situaci došlo k vyhlášení stavu nebezpečí a byl vyhlášen dokonce třetí stupeň povodňové aktivity.

Jarní povodně byly zpočátku v celém Zlínském kraji srovnávány s katastrofálními povodněmi v červenci 1997 v povodí Odry a Moravy, dopady nakonec ale nebyly zdaleka tak výrazné, což lze připisovat jak hydrometeorologickým podmínkám, tak uskutečněným protipovodňovým opatřením v oblasti legislativního zajištění, organizačního uspořádání a věcných opatření pro zvýšení úrovně povodňové ochrany po roce 1997.

Záplavami byly v roce 2010 postiženy v Uherském Hradišti pouze části Sady a Rybárna. Postižena byla také sousední obec Kunovice.

- Situace v Uherském Hradišti nebyla kritická, díky neustálé komunikaci a informování veřejnosti.
- Koryto řeky Moravy v Uherském Hradišti bylo od posledních povodní v 1997 dimenzováno na větší průtok. Koruna hrází byla vyrovnána a hráze byly rovněž zpevněny a rozšířeny.
- Díky dobré informovanosti byly včasné preventivně zapojeny jednotky integrovaného záchranného systému i městské policie. Do záplavových oblastí byly preventivně rozváženy plněné protipovodňové pytle. Také byly zřízeny telefonní linky pro informování občanů. Během celé situace neustále zasedal krizový štáb města, který poskytoval další informace.
- Město Uherské hradiště má spolu s technickými protipovodňovými opatřeními k dispozici digitální povodňový plán. Dále město rozsáhle informuje o případné povodňové situaci na svých webových stránkách, kde v takovém případě i několikrát denně podává aktuální informace. Webová stránka obsahuje přehledné informace pro obyvatele jak se v případných situacích ohrožení chovat. [37]

6.2.1 Meteorologické okolnosti povodně v roce 2010

Od 11. do 15. května ovlivňoval počasí ve střední Evropě nízký tlak vzduchu. Průměrné denní srážky se pohybovaly od 2 do 9 mm a srážky se v každém dni této dekády vyskytly na většině území. V neděli 16. května postoupila nad Ukrajinu tlaková níže, která výrazně ovlivňovala počasí u nás a jen pozvolna se vyplňovala a v ČR byl zaznamenán průměrný denní úhrn srážek 7,7 mm. Na Moravě a ve Slezsku to však bylo 22,1 mm. Právě během neděle zaznamenaly některé stanice extrémní úhrny srážek. Na severu a severovýchodě Moravy a ve Slezsku se až do následujícího úterý vyskytovaly velmi silné trvalé srážky a díky tomu bylo na Moravě dosaženo povodňových stupňů.

Maximální srážkové úhrny (60 – 100 mm za 24 hodin) byly zaznamenány dne 16. května, a to v oblasti horních částí povodí Rožnovské a Vsetínské Bečvy (Beskydy, Javorníky). Srážkovou činností byly také zasaženy i další oblasti Zlínského, Olomouckého a Moravsko-Slezského kraje, v Jihomoravském kraji pak hlavně Hodonínsko a Břeclavsko.

Vznik druhé povodňové epizody ve dnech 1. – 7. června byl způsoben opět výskytem intenzivní srážkové činnosti, především ve dnech 1. a 2. června, kdy silné srážky zasáhly nejprve oblast Beskyd a Javorníků, postupně pak srážková činnost postupovala směrem na jihozápad prakticky přes celé území povodí Moravy a Dyje. Zasaženy byly zejména kraje Zlínský, Olomoucký, Jihomoravský a Vysočina, okrajově i kraj Pardubický a Moravsko-slezský. Nejvyšší srážkové úhrny byly zaznamenány v oblasti Beskyd, Javorníků a východní části Zlínského kraje, kde úhrny srážek za 24 hodin dosahovaly místy až 50 mm.

6.2.2 Hydrologická situace při povodních roku 2010

Při květnových povodních srážková činnost způsobila výrazné vzestupy hladin a průtoků zejména na tocích ve Zlínském, Olomouckém a následně i Jihomoravském kraji a to především v povodí řek Bečvy a Moravy, kde byly dosaženy 3. stupně povodňové aktivity. Nejzávažnější situace byla ve dnech 17. – 22. května, kdy také docházelo na většině zasažených toků ke kulminacím při dosažení 3. stupně povodňové aktivity. Nejhorší situace nastala ve dnech 17. – 19. května v povodí řeky Bečvy, kdy kulminační průtoky v Rožnovské Bečvě a Bečvě pod soutokem s Vsetínskou Bečvou dosahovaly hodnot až padesátiletých průtoků. Povodí řeky Dyje bylo povodňovou situací zasaženo jen částečně a okrajově, kdy

zejména v povodí toků Litava a Kyjovka bylo dosaženo prvního a krátkodobě i druhého stupně povodňové aktivity.

Výrazná srážková činnost a silná nasycenost povodí z předchozí povodňové epizody způsobily opětovné zvýšení průtoků na tocích prakticky v celém povodí řeky Moravy. Největší situace nastala 2. – 5. června zejména v dolní části povodí řeky Moravy (Kroměříž – Lanžhot), kdy řeka Morava ve Strážnici dosáhla ještě vyššího stavu, než při povodňové vlně z konce května. Vážná situace byla zaznamenána také na tocích Dřevnice, Olšava a některých dalších menších tocích.

6.2.3 Škody po povodni

Na odstraňování následků škod po povodních v roce 2010 na území Uherského Hradiště se podílela řada subjektů krizového řízení:

- Krizový štáb Zlínského kraje, Krizový štáb ORP, Bezpečnostní rada kraje, Bezpečnostní rada ORP
- HZS Zlínského kraje
- Policie ČR – regulace dopravy, uzavírání zaplavených komunikací, hlídková činnost na březích toků, informování obyvatelstva pomocí rozhlasů
- ZZS Zlínského kraje
- Armáda ČR – monitoring území pomocí armádního vrtulníku

Při povodních došlo k obrovským ztrátám na majetku, škody na zdraví občanů byly naštěstí nízké – došlo pouze k jednomu nahlášenému zranění. Muselo být evakuováno 8 osob. Došlo k zaplavení 24 lidských obydlí, ať už domů nebo bytů. Obrovské číslo se objevuje ve statistikách počtu zaplavených sklepů – bylo jich více než 800.

V současnosti existují programy, které slouží k podrobnému vyčíslení škod při mimořádných událostech. Používají je zejména kraje a obce pro určení škod po mimořádných událostech. Tento program jsem vyzkoušela na půdě UTB, avšak pro účely této bakalářské práce nepovažuji podrobné vyčíslení a rozepisování škod za přínosné. Je velmi těžké dohledat přesné vyčíslení škod způsobených povodněmi roku 2010, našla jsem je vyčísleny pouze v jedné z akademických prací a jejich vyčíslení v podobě tabulek uvádím níže.

	Obec	Náklady na obnovu majetku ve vlastnictví (tis. Kč)						Celkem
		Státu	Kraje	Obce	Podniku	FO	PO	
1.	Ostrožská Nová Ves	500	-	-	2000	-	-	2500
2.	Uherský Ostroh	-	-	200	7800	90	20	8110
3.	Salaš	-	-	-	-	320	-	320
4.	Stříbrnice	-	-	75	-	-	-	75
5.	Sušice	-	-	1374	-	-	-	1374
6.	Tupesy	-	-	200	-	-	-	200
Celkem		500	-	1849	9800	410	20	12579

Tabulka 5 Škody při první vlně povodní v květnu 2010 [38]

	Obec	Náklady na obnovu majetku ve vlastnictví (tis. Kč)						Celkem
		Státu	Kraje	Obce	Podniku	FO	PO	
1.	Ostrožská Nová Ves	500	-	-	2000	-	-	2500
2.	Uherský Ostroh	-	-	200	7800	90	20	8110
3.	Salaš	-	-	-	-	320	-	320
4.	Stříbrnice	-	-	75	-	-	-	75
5.	Sušice	-	-	1374	-	-	-	1374
6.	Tupesy	-	-	200	-	-	-	200
Celkem		500	-	1849	9800	410	20	12579

Tabulka 6 Škody při druhé vlně povodní v červnu 2010 [38]

6.3 Likvidace pojistných událostí po povodni

Níže popíšu především pro ilustraci proces likvidace pojistné události právě na případu povodní na Uherskohradištsku v roce 2010, a to konkrétně zaplavení sklepení s velkým rozsahem zaplavení.

6.3.1 Přijetí oznámení pojistné události

Dojde-li ke škodní události, na kterou se daná osoba nechala pojistit, je potřeba ji pojišťovně bezodkladně nahlásit. Hlášení pojistné události lze provést písemně na tiskopise určeném pojišťovnou nebo online prostřednictvím webové stránky pojišťovny. Existují i další varianty nahlášení - dopisem, telefonicky, e-mailem, faxem, to je ovšem pouze předběžné hlášení a je následně nutné dané tiskopisy doložit. Písemné hlášení je podkladem pro další likvidaci škody, od tohoto postupu však mohou existovat výjimky. [16]

Škodnou událostí je skutečnost, že vznikla škoda a která by mohla, ale také nemusela být důvodem oprávněnosti požadavku na vyplacení pojistného plnění. Každá škodní událost nemusí být pojistnou událostí.

V případě povodně na Uherskohradištsku tedy bylo povinností majitele objektu vyplnit tiskopis a odevzdat jej buď na pobočce dané pojišťovny, nebo na webových stránkách pojišťovny. Určitě bych doporučila ihned po povodni provést fotodokumentaci vzniklých škod – dané škody se pak mohou lépe doložit. S odklizením škod je dobré počkat do okamžiku sdělení informací od pojišťovny, jestli je potřeba dodržet ještě nějaké další kroky.

6.3.2 Zaregistrování pojistné události

Pojistitel musí po oznámení pojistné události, ze které chce pojištěný čerpat plnění za vzniklé škody, zahájit šetření, které je potřeba provést ke zjištění rozsahu škod a ověření povinnosti vyplatit pojistné plnění. Prvním krokem je registrace pojistné události do systému dané pojišťovny dle číselné řady či kódu. Do tohoto dokumentu se uvádí veškeré údaje, které jsou pojistiteli v daném okamžiku známe. Zároveň je zakládán spis pojistné události – v podobě listinné nebo elektronické, která v dnešní době převažuje.

Dnem registrace je datum, kdy došlo k zapsání pojistné události do provozního systému. Poté je pojistníkovi zasláno potvrzení o přijetí hlášení pojistné události a o registraci společně s číslem, pod kterým je tato událost evidována. Korespondence mezi pojistitelem a pojistníkem je součástí spisu pojistné události. [19]

Pro našeho poškozeného to znamená, že je potřeba vyčkat na přidělení čísla pojistné události.

6.3.3 Zjišťování rozsahu povinnosti pojistitele poskytnout pojistné plnění

Zaregistrovaná pojistná událost je dále přidělena likvidátorovi, který potřebuje oprávnění pro likvidaci škod s tím, že výše škod nesmí přesáhnout jeho limit pro likvidaci.

Likvidátor se musí nejprve seznámit s obsahem spisu pojistné události, následně ověřuje platnost a rozsah pojištění v okamžiku vzniku pojistné události a stav placení pojistného, existenci pojistné smlouvy a dodatků ke smlouvě v době vzniku pojistné události, územní platnosti pojištění, ověřit shodu předmětu pojištění s předmětem škody, ověřit, zda událost

nespadá do výluk z pojištění, zda osoba je pojištěnou osobou a zda činnost, kterou tato osoba škodu způsobila, je v pojištění zahrnuta. [19]

Likvidátor by tedy v našem případě ověřoval, zda je daná nemovitost pojištěna, zda bylo pojistné řádně uhrazeno, zda povodeň nebyla ve výlukách z pojištění. Pokud by vše dopadlo dobře, je pojištěný na nejlepší cestě k získání odškodnění.

6.3.4 Určení rozsahu povinnosti pojistitele poskytnout pojistné plnění

Pokud jsou doloženy všechny potřebné dokumenty a informace, může likvidátor přejít k výpočtu výše pojistného plnění, v rámci kterého se využívají interní směrnice pojišťovny vycházející z právních předpisů - zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, vyhláška č. 3/2008 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o oceňování majetku, ve znění pozdějších předpisů (oceňovací vyhláška).

Při provádění výpočtu hraje největší roli výše škody a také horní limit pojistného plnění, který bývá uveden v pojistné smlouvě.

Fáze určování rozsahu povinnosti vyplatit plnění je pro pojišťovny částí z celého postupu nejdůležitější. Musí být provedena velmi důkladně, aby byla škoda vyřízena korektně.

Šetření pojistné události musí být dle zákona dokončeno do 3 měsíců od nahlášení pojistné události.

Může se stát, že dojde k zamítnutí požadavku o poskytnutí pojistného plnění, musí však být řádně zdůvodněno. Toto se stává hlavně v situacích, kdy škoda není kryta pojistnou smlouvou nebo spadá do výluk z pojištění. Existují ale i další důvody pro zamítnutí vyplacení pojistného plnění (např. nepravdivě zodpovězené údaje při zakládání smlouvy). [19]

Před vyplacením pojistného plnění je nutné ověřit, zda a v jaké výši je v pojistné smlouvě ujednána spoluúcast nebo franšíza (řeší se částka, do jejíž výše není plnění poskytnuto). Pokud je sjednána franšíza a výše plnění přesahuje tuto částku, je plnění vyplaceno v plné výši, nic se neodečítá. Pokud škoda nepřesahuje sjednanou franšízu, pojišťovna nebude pojistné plnění vyplácet. [24]

Pokud by tedy v našem případě nedošlo k uvedení nepravdivých informací při uzavírání smlouvy, pokud by byla správně stanovena pojistná částka a pokud by bylo vše řádně doloženo, byla by už teď jasná částka, jakou poškozený dostane vyplacenu.

6.3.5 Revize pojistné události

Revizi provádí buď pracovník odlišný od likvidátora (často jiný likvidátor) nebo původní likvidátor provádí tzv. samorevizi (pouze v případě, že má pojišťovna stanoven určitý limit, do kterého se samorevize může provádět. V rámci revize se kontroluje věcná (ověření souladu s právními předpisy, pojistnými podmínkami a vnitřními normami pojišťovny) a početní správnost likvidace (propočty). Provedení revize potvrzuje pracovník podpisem s datem kontroly a dokument se zakládá do spisu pojistné události. Provede se rovněž kontrola správnosti příkazu k úhradě platby pojistného plnění - údaje o příjemci platby, datum splatnosti, apod. [19]

6.3.6 Provedení výplaty pojistného plnění

Po provedení revize dochází k výplatě pojistného plnění, které je zpravidla prováděna peněžní formou. Někdy může být sjednána vinkulace pojistného plnění, což znamená, že plnění je poskytnuto třetí osobě, vůči které je vinkulace zřízena (např. bance, která poskytla na pojištěný objekt půjčku. Poté musí likvidátor zajistit realizaci příkazu k úhradě pro výplatu pojistného plnění.

Nakonec vyhotoví likvidátor likvidační zprávu, do které uvede základní informace o průběhu likvidace – informace o pojištěném, o poškozeném, o pojistné události, o rozsahu krytí, o pojistném plnění nebo důvody zamítnutí plnění, informace o likvidátorovi, revidujícím pracovníkovi apod. [19]

Poškozený z našeho případu tedy dostává vyplaceny finance, které mu vyrovnají ztráty, pomocí kterých musel dát nemovitost do původního stavu. V případě, že neměl žádné své vlastní finance, které by na úhradu škod použil, může začít s opravou nemovitosti.

6.3.7 Archivace vyřízených pojistných událostí

V okamžiku kdy je pojistná událost vyřízena a spis o pojistné události zkompletován, zakládá se do spisovny, kde jsou spisy řazeny dle zvyklostí dané pojišťovny. Pokud by bylo potřeba nahlédnout do spisu, je potřeba vložit do pořadače žádanku, aby bylo dohledatelné, kdo a kdy do spisu nahlížel. [19]

Tento krok se našeho poškozeného týká pouze v případě, že by v budoucnu došlo k jakýmkoliv rozporům mezi poskytnutým plněním a například nově zjištěnými skutečnostmi.

6.4 Poskytnutí státních dotací občanům postiženým povodněmi

Cílem podpory je zajištění dočasného náhradního ubytování, odstranění staveb bytového nebo rodinného domu, jeho části nebo zbytků stavby nebo stavební suti a poskytování příspěvku na opravu bytu.

Podpora zahrnuje poskytnutí náhradního ubytování, proces odstranění stavby nenávratně postižené povodní a také finanční příspěvek na opravu domu či bytu.

Finanční pomoc v oblasti bydlení ve výši 150.000 Kč je poskytována občanům, kteří přišli v důsledku povodně o bydlení, podle nařízení vlády č. 394/2002 Sb., o poskytnutí finanční pomoci v oblasti bydlení fyzickým osobám postiženým povodněmi, ve znění pozdějších předpisů.

Existuje také dotační program pro podporu výstavby obecních nájemních bytů pro občany postižené povodněmi. [38]

6.5 Poskytnutí úvěrů osobám postiženým povodněmi

Pro případ, že nebyla nemovitost pojištěna, nebo pojistné plnění nestačí na pokrytí škod, připravily banky na českém bankovním trhu zajímavou nabídku – zvýhodněné úvěry na bydlení pro obyvatele ČR postižené povodněmi. Nejde však o charitu, banky se nevzdávají svému zisku, ale snižují jej pod standardní úrokovou sazbu, nabízejí rychlé vyřízení a odpouštějí některé z poplatků.

Je zajímavé, že v případě povodní zafungoval rychlý mechanismus konkurenčního boje a banky se předháněly, která dá klientům zajímavější nabídku.

6.6 Psychosociální pomoc obětem povodní

Kromě majetkových škod způsobují katastrofické povodně také škody na životě, sociálním prostředí a psychice člověka, a to především v první fázi povodňové události. Psychosociální pomoc při katastrofách i hromadných neštěstích má vždy dvě úrovně - komunikační a odbornou. Nespecifickou komunikační pomoc by měl zvládnout takřka každý člověk; odbornosti se pak doladují podle toho, jaké potřeby lidé postižení katastrofou zrovna mají.

Psychosociální intervenční týmy se skládají vždy z řady profesí a podle typu neštěstí se mohou dalšími lidmi a profesemi doplňovat tak, aby pomoc byla šitá na míru. Základními členy týmu jsou dobrovolníci, duchovní, novináři, právníci, psychologové a psychiatři, sociální pracovníci, tlumočníci, učitelé, zdravotníci. Všichni členové by měli mít dobré komunikační schopnosti, dovednosti týmové práce, představu o vlastní roli a jejích omezeních, společná cvičení v příslušných dovednostech. Náplní jejich práce jsou informace, komunikace s důrazem na vedení rozhovoru, koordinace, spolupráce.

Psychosociální pomoc počítá s dobrovolníky. Jejich zácvk, průběžnou péči a návratovou péči by měl jistit tým, funkční týmy ale nacházíme jen vzácně. Pod označením „tým“ se mnohdy skrývá volné sdružení lidí, kteří nemají vizi, identitu, schopného vedoucího a potřebné znalosti a dovednosti. Péče o „psychosociální dobrovolníky“ je proto nezajištěná, dá se říci. [10]

6.6.1 Cíle psychosociální pomoci

Psychosociální pomoc má čtyři hlavní cíle, kterých se dosahuje pomocí jednotlivých odborností.

Zvládání sebe a života

Člověk postižený mimořádnou událostí potřebuje podpořit a obnovit sebekontrolu a pocit kontroly nad okolím, což se děje prostřednictvím první psychické pomoci (informace, teploty, teplo, tišení, práce s emocemi). Důležitou úlohu sehrávají média. Následuje pomoc při prosazování práv a zájmů obětí, přičemž zde mají svou roli sociální pracovníci, dobrovolníci, mluvčí a další.

Zpracování zážitku a minulosti

Traumatizující zážitek se snaží prosazovat do vědomí i proti vůli oběti a postupně může narušit běžné životní fungování. Zpracování zážitku se odehrává prostřednictvím krizové pomoci, například podpora při truchlení, pomoc při vyrovnávání se s posttraumatickou stresovou poruchou. Zde pomáhají hlavně psychologové, psychiatři, duchovní.

Začlenění se

Uzdravení se z psychicky náročné události a její zpracování souvisí s poskytovanou sociální oporou, kterou představuje rodina, přátelé, známí, sousedi, lidé z obce. Formální zdroje sociální opory (instituce) jsou až na druhém místě. Psychosociální intervenční týmy podporují začleňování obětí prostřednictvím působení na duchovní, lékaře, učitele a další představitele obce, vytvářejí příležitosti pro setkání, vzpomínky a uctění památky, podporují svépomoc, vznik telefonické pomoci anebo zpravodaje zaměřeného na událost a další způsoby posílení kontaktu s přirozeným prostředím.

Otevření se budoucnosti

Důležitá je obnova chuti do dalších životních kroků a projektů – zde je důležité poradenství, individuální plánování, podpora při rozhodování, aktivizace. Intervenční tým navrhuje strategie pomoci pro jednotlivé typy hromadných neštěstí a katastrof, formuluje zprávy a letáky, školí v potřebných způsobilostech ke krátkodobé a dlouhodobé pomoci místní odbornou a laickou veřejnost, zacvičuje pomáhající týmy včetně dobrovolníků, poskytuje přímou krátkodobou pomoc obětem, spolupracuje při vytváření vnitřních a vnějších krizových plánů organizací a při jejich procvičování.

6.6.2 Jak vypadá psychosociální pomoc v České republice

System psychosociální pomoci začal být v naší republice vytvářen po moravských povodních 1997 a v současné době můžeme v republice sledovat několik proudů.

- Projekt Světové rady církví a jeho pokračovatelé

V roce 1998 se ČR stala členem sdružení Přípravenost náboženských společností, veřejných organizací a státních institucí společně čelit katastrofám všeho druhu, kdy partnery se staly Ekumenická rada církví a Hlavní úřad civilní ochrany MO. Výstup je výcvik týmů pro psychosociální pomoc.

- Psychosociální pomoc ve složkách integrovaného záchranného systému

Základní složky IZS – hasiči, policisté, zdravotničtí záchranáři – neměly donedávna zajištění pomoc pro vlastní pracovníky přesto, že záchranáři tvoří výraznou skupinu obětí; čelit lidskému neštěstí vyplývá z povahy jejich práce. Ke zlepšení situace došlo v roce 2001, kdy

v Policii ČR vznikaly posttraumatické intervenční týmy, určené pro policisty, kteří při službě zažili obzvláště náročnou situaci (zranění či smrt kolegy, zranění dítěte atp.).

- Pracovní skupina kolem Remedia Praha a výcvik Remedia Praha

První schůzka se konala roku s cílem koordinovat postup psychosociální pomoci při povodních. Vytvořila se poměrně stálá pracovní skupina, která se schází jednou za měsíc až dva měsíce.

- Psychosociální (popovodňová) pomoc humanitárních organizací

Takřka při každé mimořádné události, při které je poškozeno větší množství osob, se zvedá velká vlna solidarity a lidé, kterým se neštěstí vyhnulo, se snaží pomoci. Existuje několik organizací, které se tímto směrem zaměřují, např. Člověk v tísni, Adra, Charita ČR.

Peníze ze sbírek se většinou využívají přímo pro pomoc postiženým obcím či rodinám, a to pomocí okamžité materiální pomoci. Většinou probíhá důkladné mapování situace s důrazem na to, aby svěřené prostředky byly přidělovány na základě potřebnosti. Např. v roce 2009 se povedlo organizaci Člověk v tísni shromáždit bezmála 70 miliónů korun, které pomohly obětem povodní. [10]

Především z hlediska mé profesní orientace považuji za velice významný proces likvidace škod po povodních. V tomto směru a v kontextu povodňových událostí je proces velice propracovaný, jsou v něm zahrnuty veškeré možnosti a potřebné informace.

7 ZHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU PROTIPOVODŇOVÝCH OPATŘENÍ V SOUVISLOSTI S POJISTNÝMI ŠKODAMI

7.1 Celostátní úroveň

Přírodní katastrofy se v posledních letech díky svému stále častějšímu opakování a většímu rozsahu stávají problémem rozrůstajícím se do extrémních rozměrů. Jistě je třeba upustit od stávajícího způsobu života a začít přírodě naslouchat, ovšem ochrana před těmito živly stále zůstává předmětem mnoha vášnivých diskuzí a sporů a výsledná řešení jsou závislá především na politických rozhodnutích, kdy se do popředí dostává prosazování vlastních zájmů, sledování dopadu na ekonomiku a v některých případech i lhostejnost.

Na území České republiky jsou v rámci protipovodňové ochrany uplatňovány dva odlišné přístupy – na jedné straně stavba přehrad, poldrů, zpevňování koryt, na opačné straně volný rozliv řek, menší poldry na bočních ramenech řek, rozbíjení betonových kanálů a zalesňování údolních niv. Využití se liší na různých místech ČR dle místních podmínek.

Po povodních v roce 1997 byla roku 2000 přijata vládní strategie obrany proti ničivým účinkům povodní a škodám jimi způsobeným – počínaje předpovědní a varovní službou, souborem opatření a postupem jejich realizace konče. Při zpracování strategie bylo využito vyhodnocení katastrofy v roce 1997 a také metody a přístupy ze zahraničí. Zohledňuje legislativu, ekologická, technická hlediska. Je prvním uceleným dokumentem v ochraně proti povodním v České republice. [39]

Základním východiskem této strategie je prevence. Dále považuje za důležité podpořit majitele při pojišťování nemovitostí a zemědělské produkce na riziko povodní a záplav. Na Strategii navazuje Zpráva o plnění strategie ochrany před povodněmi pro území ČR, kde se uvádí opatření, která jsou v současnosti realizována na území ČR:

- Výstavba nádrží a poldrů
- Ohrazování vodních toků
- Zvyšování retenční kapacity koryt vodních toků
- Zvyšování retenčních objemů nádrží
- Zajištění rozlivů podél vodních toků
- Dokumentace záplavových území, která je zpracována správci vodních toků a výstupem je zakres do mapových podkladů
- Rozšíření zákona o pojišťovnictví o informační povinnost pojišťovny:

Pojišťovna, která provozuje pojišťovací činnost podle pojistných odvětví neživotních pojištění, je povinna, došlo-li k živelní nebo jiné pohromě, která je mimořádnou událostí, na základě níž byl vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav, poskytnout České národní bance na základě její písemné žádosti souhrnné informace o počtu a výši nahlášených škod a o výši vyplacených pojistných plnění za škody způsobené na pojištěném majetku, vymezeném ve zvláštním zákoně. Tím není dotčena povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech týkajících se pojištění fyzických a právnických osob podle § 39 odst. 1.

- Schválení novely vodního zákona (zákon č. 14/1998 Sb.), kterou jsou zmocněny vodohospodářské orgány ukládat povinnost zpracování povodňových plánů pro nemovitosti ohrožené povodněmi, pokud se nacházejí v zátopovém území nebo zhoršují průběh povodně
- Vydán metodický pokyn odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí k zabezpečení hlášené a předpovědní povodňové služby, který jednoznačně definuje přenos informací o hladinách a průtocích ve vodních tocích z jednotlivých hlášených profilů
- Provedena revize hlášené služby dle výše uvedeného metodického pokynu
- Doplnila se síť vodoměrných stanic

Po povodních v roce 1997 se členové České asociace pojišťoven také dohodli, že potřeby pojistitelů z hlediska prevence povodní a také součinnosti státu a soukromých pojišťoven jsou následující:

- Osvěta a propagace pojištění, které může zajistit finanční náhradu v případě povodňových škod
- Členské pojišťovny ČAP měly perspektivní zájem na tvorbě digitální povodňové mapy ČR, kterou bylo možno vytvořit jen za součinnosti řady institucí vzhledem k finančním a technickým nárokům
- Pojišťovny se dle svých možností a schopností podílí svými připomínkami na tvorbě a zkvalitnění legislativy - je například nepovolovat nové stavby v zátopovém území, či dát existujícím činnostem v tomto území jasný závazný režim [39]

I na výše uvedených informacích lze dokumentovat zkvalitňování postupů a procesů v oblasti problematiky povodní.

7.2 Protipovodňová opatření v Uherském Hradišti

Od první nešťastné události tohoto typu, tedy povodní v roce 1997, byly na území města a v okolí realizovány mnohé stavební práce, které zkvalitnily ochranu proti vylití řeky Moravy - realizovaly se stavby nových protipovodňových ochranných hrází i poldrů, navýšily se stávající hráže a vylepšily další aspekty ochrany proti povodním.

V plánu byla po dlouhá léta realizace série dalších protipovodňových opatření. Protipovodňová ochrana města se rozjela po několika letech plánování v březnu loňského roku, kombinace zemních valů, zdí a obtoku na březích Moravy a potoka Salaška stála dohromady 222 milionů korun a v listopadu roku 2013 byla dokončena. [37]

Obrázek 4 Zakreslená protipovodňová opatření na Uherskohradištsku [37]

V rámci plánování se vybírala možnost, která je nejlepší i co se týče zásahů do krajiny, finančních možností, majetkových vztahů i technických možností.

Stavba objektů vykonávajících funkci protipovodňových opatření byla rozčleněna na tři etapy. Výše plánovaného rozpočtu byla přibližně 200 mil. Kč, tudíž se jí podařilo takřka dodržet. Během první etapy byly upraveny hráže v samotném Uherském Hradišti a ve

Starém Městě, a to navýšení ochranných hrází. V druhé etapě byly vybudovány ochranné hráze pod Uherským Hradištěm. Celkově bylo navýšeno nebo vybudováno cca 4,5 kilometrů ochranných hrází, někde i zdí. Jedná se o navýšení o 30 až 60 cm. Většina navyšovaných objektů jsou sypané zatravněné hráze, jejichž maximální výška v některých místech je 3,5 metru.

Těmito protipovodňovými opatřeními se dosáhlo zvýšením průtočnosti ohrazovaného koryta z dnešní konstrukce pro dvacetiletou vodu s průtokem 650 m³/s na stoletou vodu s průtokem v řece Moravě ve výši 818 m³/s.

Realizací protipovodňových opatření je chráněno nejen Uherské Hradiště a Staré město, ale i několik malých sousedních obcí. [37]

Co se týče souvislosti povodní a pojištění na Uherskohradištsku, tento vztah se nijak neliší od celostátního kontextu.

Kdybychom porovnali úroveň protipovodňových opatření před rokem 1997, kdy se na našem území odehrála první povodeň katastrofického rozsahu, došli bychom ke zjištění, že se odehrály obrovské změny směrem ke zlepšení úrovně těchto opatření.

ZÁVĚR

Povodně způsobují škody na majetku ale také zdraví (ať už fyzickém či psychickém) už staletí. Nikdy se nelze vyhnout tomu, aby se vše obešlo zcela bez následků, jelikož voda si vždy může najít nějaké námi neočekávané cestičky. Je ale dobré, že již v dnešní době víme, co dělat, aby následky byly co nejmenší, a když už nějaké jsou, tak aby nedošlo k finanční likvidaci člověka či celé rodiny.

Na závěr bych tedy ráda zmínila důležitost diverzifikace rizika v případě povodně – je důležité mít protipovodňová opatření, ať už stavební prvky, hlásné služby, informační síť, vyškolený personál, ale také prostředky pro vypořádání se s povodní. Mezi nimi má své velmi důležité místo právě pojištění, které pomáhá velkou měrou s vyrovnáním se s následky škod. Je ovšem důležité zvolit dobré pojištění, u kvalitní pojišťovny s kvalitním poradcem, aby plnilo svou funkci.

Obyvatelstvo na Uherskohradištsku si několikerými povodněmi prošlo, tudíž zde mají své místo zkušenosti. Protipovodňová opatření jsou po dokončení posledních prací na konci minulého roku na Uherskohradištsku na velmi dobré úrovni, určitě je zde ale prostor pro zlepšení, proto bych navrhovala s budováním bariér nepřestávat a tuto síť stále vylepšovat přesto, že se nejedná zrovna o levnou záležitost.

Dále bych určitě doporučila větší osvětu v oblasti pojištění, neboť hodně lidí ještě stále prohlašuje, že „jim se to stát nemůže“.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

[2] BRÁZDIL, R. *Poučení z historických povodní v Česku*. Veronica, Brno: Regionální sdružení ČSOP, 2003, roč. 17., č. 2, ISSN 1213-0699

[2] Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)

[3] BRÁZDIL, R. a kol. *Historické a současné povodně v České republice*. 1.vyd. Brno – Praha: Masarykova univerzita v Brně a ČHMÚ v Praze, 2005. ISBN 80-210-3864-0

[4] BRYANT, E. *Natural Hazards*. 2. Edition. New York: Cambridge University Press, 2005. ISBN 0-521-53743-6

[5] *Povodňová situace v roce 1997* [online], [citováno 19. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.moravicany.cz/voda/1997.htm>

[6] ČESKÝ HYDROMETEOROLOGICKÝ ÚSTAV. *Vyhodnocení jarní povodně 2006* [online], [citováno 22. 4. 2014]. Dostupné z: <http://voda.chmi.cz/pov06/pdf/uvodb.pdf>

[7] Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví.

[8] ČESKÝ HYDROMETEOROLOGICKÝ ÚSTAV. *Vyhodnocení povodní v srpnu 2010. Souhrnná zpráva* [online], [citováno 30. 4. 2014]. Dostupné z: <http://voda.chmi.cz/pov10s/pdf/zprava.pdf>

[9] SROVNÁVAČ POJIŠTĚNÍ. *Srovnání dle zadáných podmínek* [online], [citováno 30. 4. 2014]. Dostupné z: <https://www.srovnac.cz/pojisteni-nemovitosti/online-srovnani>

[10] BAŠTECKÁ, B., *Dobrovolníci v psychosociálních intervenčních týmech* [online], [citováno 24. 4. 2014]. Dostupné z: http://www.unesco-kromeriz.cz/sbornik_2003/bastecka_bohumila.pdf

[11] LHOTSKÁ, K., *Neživotní pojištění blízko stagnaci* [online], [citováno 30. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.opojisteni.cz/ekonomika/vyvoj-trhu/nezivotni-pojisteni-blizko-stagnaci-4-dil-analyzy/>

[12] VERBÍK, A., ZEMEK, M. *Uherské Hradiště: dějiny města*. 1. vydání. Brno: Blok, 1981. ISBN 47-014-81

[13] Morava (řeka). In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 - [citováno 3. 4. 2014]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Morava_\(%C5%99eka\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Morava_(%C5%99eka))

[14] Bařův kanál. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 - [citováno 3. 4. 2014]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ba%C5%A5%C5%AFv_kan%C3%A1l

[15] DAŇHEL, J. *Pojistná teorie*. Praha: Professional Publishing, 1. vydání, 2005, ISBN 8086419843

[16] ČEJKOVÁ, V., NEČAS, S. *Pojišťovnictví*. Brno: Masarykova univerzita, první vydání, 2006, ISBN 80-2103-990-6

[17] KOHOUTEK, T., ČERMÁK, I. *Psychologie katastrofické události*. 1. vyd. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1816-8

[18] GARCÍOVÁ, S. *Katastrofální povodeň v České republice v srpnu 2002*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2005. ISBN 80-7212-350-5.

[19] ŘEZÁČ, František. *Řízení rizik v pojišťovnictví*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita. Ekonomicko-správní fakulta, 2011. ISBN 978-80-210-5637-4

[20] REDAKCE ČAP. *Identifikace nebezpečí povodně zdarma*. Pojistný obzor. 2010. Roč. 87. č. 2. ISSN 0032-2393

[21] ČESKÝ HYDROMETEOROLOGICKÝ ÚSTAV. *Hydrometeorologické vyhodnocení katastrofální povodně v srpnu 2002*. [online]. [citováno 28. 4. 2014]. Dostupné z: <http://voda.chmi.cz/pov02/index.html>

[22] MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR. *Katastrofální povodeň v České republice v srpnu 2002* [online]. [citováno 28. 4. 2014]. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/B6D9A32B97767AC7C1256FC5003B9AFF/\\$file/POVO_DNOVA%20PUBLIKACE.PDF](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/B6D9A32B97767AC7C1256FC5003B9AFF/$file/POVO_DNOVA%20PUBLIKACE.PDF)

[23] ČESKÝ HYDROMETEOROLOGICKÝ ÚSTAV. *Vyhodnocení povodní v srpnu 2010: Meteorologické příčiny povodní* [online]. [citováno 17. 4. 2014]. Dostupné z: <http://voda.chmi.cz/pov10s/pdf/meteo.pdf>

[24] ČEJKOVÁ, V., ŠEDOVÁ, J., ČAPKOVÁ, D. *Pojišťovnictví*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2574-8.

[25] SMEJKAL, V., RAIS, K. *Řízení rizik*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2003. ISBN 80-247-0198-7.

[26] MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR. *Závěrečná zpráva o hodnocení krizové situace povodně 2010* [online]. [citováno 17. 4. 2014]. Dostupné z: http://www.vuv.cz/fileadmin/user_upload/pdf/Povodne/Povoden-2010-V-VI_Cinnost_pov_organu.pdf

[27] KOZÁK, J., STÁTNÍKOVÁ, P., MUNZAR, J., HANČIL, V. *Povodně v českých zemích*. Praha. Professional publishing. 2007. ISBN 978-80-86946-39-9

[28] TICHÝ, M. *Ovládání rizika*. 1.vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179415-5

[29] JANOŠEC, J. *Hrozba a riziko v bezpečnostní terminologii* [online]. [citováno 29. 4. 2014]. Dostupné z:
https://dspace.upce.cz/bitstream/10195/37995/1/Jano%C5%A1ecJ_HrozbaARiziko_2010.pdf

[30] CHOVAN, P. ČEJKOVÁ, V. *Malá encyklopédia poistenia a poisťovníctva s cudzojazyčnými ekvivalentmi*. 1. vyd. Bratislava: Elita, 1995. ISBN 80-85323-69-9

[31] Pojištění. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 - [citováno 11. 4. 2014]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Poji%C5%A1t%C4%9Bn%C3%AD>

[32] Pojistná událost. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 - [citováno 11. 4. 2014]. Dostupné z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Pojistn%C3%A1_ud%C3%A1lost

[33] MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Strategie ochrany proti povodním v České republice*. [online]. [citováno 3. 3. 2014]. Dostupný z:
[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/strategie_ochrany_povodne/\\$FILE/OOV_strategie_povodne_20000419.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/strategie_ochrany_povodne/$FILE/OOV_strategie_povodne_20000419.pdf)

[34] ČESKÁ POJIŠŤOVNA, A.S. *Všeobecné pojistné podmínky pro pojištění majetku občanů VPPMO 2005*. [on-line], [citováno 10. 4. 2014]. Dostupné z:
<http://www.cpoj.cz/pojistenidomu-a-stavby.html>

[35] *Vznik povodní: Proč povodně přicházejí* [online], [citováno 30. 4. 2014]. Dostupné z: <http://ulozto.cz/xMSnzo4/kniha-08-lq-kapitola-1-pdf>

[36] ČESKÁ ASOCIACE POJIŠŤOVEN. *Výroční zpráva 2012* [online], [citováno 1. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.cap.cz/o-nas/vyrocní-zpravy/880-vyrocní-zprava-2012>

[37] POVODÍ MORAVY. *Příklad dobré praxe*. [online], [citováno 30. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.cs-povodne.eu/Protipovodnova-ochrana-a-povodne/Priklad-dobre-praxe>

[38] HOFÍRKOVÁ, L. *Analýza prostředků a sil obcí v regionu pro odstraňování následků živelných pohrom (region Uherské Hradiště)*. Uherské Hradiště, 2011. Bakalářská práce. UTB ve Zlíně.

[38] MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Podpora bydlení po živelní pohromě*. [online], [citováno 30. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Stavebni-rad-a-bytova-politika/Bytova-politika/Programy-Dotace/Statni-pomoc-po-zivelni-nebo-jine-pohrome/Program-Podpora-bydleni-pri-zivelni-pohrome>

[39] MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Strategie ochrany proti povodním v České republice*. [online], [citováno 3. 3. 2014]. Dostupný z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/strategie_ochrany_povodne/\\$FILE/OOV_strategie_povodne_20000419.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/strategie_ochrany_povodne/$FILE/OOV_strategie_povodne_20000419.pdf)

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CZK	Česká koruna
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČSN	Česká státní norma
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČR	Česká republika
ČPP	Česká podnikatelská pojišťovna
ČSOB	Československá obchodní banka
GIS	Geografický informační systém
HZS	Hasičský záchranný systém
NŽP	Neživotní pojištění
IZS	Integrovaný záchranný systém
RUZ	Riziková území záplav
ZZS	Zdravotnický záchranný systém

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Vzájemná souvislost mezi přírodními procesy a lidskou společností	14
Obrázek 2 Normály ročních srážkových úhrnů	20
Obrázek 3 Povodňová mapa části Uherského Hradiště	39
Obrázek 4 Zakreslená protipovodňová opatření na Uherskohradištsku	56

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Porovnání ročního pojistného, počtu smluv a pojistných událostí v jednotlivých letech.....	32
Tabulka 2 Vývoj pojistného – rok 2013	36
Tabulka 3 Přehled objemu pojistného největších českých pojišťoven	37
Tabulka 4 Porovnání cen pojistného u jednotlivých pojišťoven.....	38
Tabulka 5 Škody při první vlně povodní v květnu 2010	46
Tabulka 6 Škody při druhé vlně povodní v červnu 2010	46

